САКРАВІК
22
СУБОТА
№ 12 (511)
1941 год
ЦАНА 20 КАП.

Пролетарыі ўсіх краін, еднайцеся!

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН
ПРАЎЛЕННЯ САЮЗА
СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАЎ
БССР
І УПРАЎЛЕННЯ ПА
СПРАВАХ МАСТАЦТВАЎ
ПРЫ СНК БССР

Пастанова Совета Народных Камісараў Саюза ССР

Аб прысуджэнні Сталінскіх прэмій за выдатныя работы ў галіне мастацтва і літаратуры

У выкананне Пастаноў Совета Народных Камісараў Саюза ССР ад 20 снежня 1939 г. і 20 снежня 1940 г. аб прысуджэнні Сталінскіх прэмій за выдатныя работы ў галіне мастацтва і літаратуры ў перыяд апошніх 6—7 год, Совет Народных Камісараў Саюза ССР **пастанаўляе:**

Прысудзіць Сталінскія прэміі за выдатныя работы ў галіне:

а. Музыкі.

Прэміі першай ступені ў размеры 100.000 рублёў

1. **Мяскоўскаму** Нікалаю Якаўлевічу — заслужанаму дзеячу мастацтваў РСФСР, прафесару Маскоўскай Дзяржаўнай кансерваторыі імя П. І. Чайкоўскага, за 21-ю сімфонію, выконваемую з 1940 года.

2. **Шапорыну** Юрыю Аляксандравічу — прафесару Маскоўскай Дзяржаўнай кансерваторыі імя П. І. Чайкоўскага, за сімфонію-кантату «На полі Куліковым», выконваемую з 1939 года.

3. **Шастаковічу** Дзмітрыю Дзмітрыевічу — прафесару Ленінградскай ордэна Леніна Дзяржаўнай кансерваторыі, за фортэп'янны квінтэт, выконваемы з 1940 года.

Прэміі другой ступені ў размеры 50.000 рублёў

1. **Багатырову** Анатолію Васільевічу — за оперу «У пушчах Палесся», пастаўленую на сцэне Беларускага ордэна Леніна Дзяржаўнага тэатра оперы і балета ў 1940 годзе.

2. **Гаджыбекаву** Узеіру, народнаму артысту СССР, прафесару Азербайджанскай Дзяржаўнай кансерваторыі, за оперу «Кёр-Оглы», пастаўленую на сцэне ў 1937 годзе.

3. **Кіладзе** Грыгорыю Варфаламеевічу — за сімфанічную паэму «Атшэльнік», выконваемую з 1936 года.

4. **Рэвуцкаму** Льву Нікалаевічу — прафесару Кіеўскай Дзяржаўнай кансерваторыі, за 2-ю сімфонію, выконваемую з 1940 года.

5. **Хачатурану** Араму Ільічу — заслужанаму дзеячу мастацтваў Армянскай ССР, за скрыпічны канцэрт, выконваемы з 1940 года.

б. Жывапісу.

Прэміі першай ступені ў размеры 100.000 рублёў

1. **Герасімаву** Аляксандру Міхайлавічу — заслужанаму дзеячу мастацтваў РСФСР, за карціну «Сталін і Варашылаў у Крэмлі», закончаную ў 1938 годзе.

2. **Іагансону** Барысу Уладзіміравічу — прафесару Усерасійскай Акадэміі мастацтваў, за карціну «На старым Уральскім заводзе», закончаную ў 1937 годзе.

3. **Несцераву** Міхаілу Васільевічу — акадэміку жывапісу, за партрэт акадэміка Паўлава І. П., закончаны ў 1935 годзе.

Прэміі другой ступені ў размеры 50.000 рублёў

1. **Ефанаву** Васілію Пятровічу — за карціну «Незабыўная сустрэча», закончаную ў 1938 годзе.

2. **Самокішу** Нікалаю Сямёнавічу — акадэміку жывапісу, за карціну «Пераход праз Сіваш», закончаную ў 1935 годзе.

3. **Сар'яну** Мартыросу Сяргеевічу — народнаму мастаку Армянскай ССР, за афармленне оперы «Алмаст» Спендыярава, пастаўленай на сцэне Ерэванскага ордэна Леніна тэатра оперы і балета ў 1939 годзе.

4. **Таідзе** Іраклію Майсеевічу — за ілюстрацыі да паэмы Шота Руставелі «Віцязь у тыгравай шкуры», выкананыя ў 1937 годзе.

5. **Федароўскаму** Фёдару Фёдаравічу — за афармленне оперы «Князь Ігар» Барадзіна, пастаўленую на сцэне Дзяржаўнага ордэна Леніна Акадэмічнага Вялікага тэатра СССР у 1934 годзе.

в. Скульптуры.

Прэміі першай ступені ў размеры 100.000 рублёў

1. **Меркураву** Сяргею Дзмітрыевічу — заслужанаму дзеячу мастацтваў Армянскай ССР, за скульптурную фігуру І. В. Сталіна на Ўсесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўцы (1940 г.) і скульптурную фігуру В. І. Леніна ў Зале пасяджэнняў Вярхоўнага Совета СССР (1939 г.).

2. **Мухінай** Веры Ігнацьеўне — за скульптуру «Рабочы і калгасніца», закончаную ў 1937 годзе.

Прэміі другой ступені ў размеры 50.000 рублёў

1. **Інгал** Уладзіміру Іосіфавічу і **Багалюбаву** Веніяміну Якаўлевічу — за скульптурную фігуру С. Орджанікідзе, закончаную ў 1937 годзе.

2. **Какабадзе** Сілавану Якімавічу — за манумент таварышу Сталіну, пабудаваны ў гор. Тбілісі ў 1939 годзе.

3. **Манізеру** Матвею Генрыхавічу — заслужанаму дзеячу мастацтваў РСФСР, прафесару Ўсерасійскай Акадэміі мастацтваў, за помнік В. І. Леніну ў гор. Ульянаўску, пабудаваны ў 1940 годзе.

4. **Томскаму** Нікалаю Васільевічу — за помнік С. М. Кіраву ў гор. Ленінградзе, пабудаваны ў 1939 годзе.

г. Архітэктуры.

Прэміі першай ступені ў размеры 100.000 рублёў

1. **Забалотнаму** Уладзіміру Ігнацьевічу — за архітэктурны праект будынка Вярхоўнага Совета УССР у гор. Кіеве, пабудаванага ў 1939 годзе.

2. **Чэчуліну** Дзмітрыю Нікалаевічу — за архітэктурныя праекты станцыі «Кіеўская» і «Комсамольская плошча» Маскоўскага метрапалітэна імя Л. М. Кагановіча, пабудаваных у 1935—1938 гг.

3. **Шчусеву** Аляксею Віктаравічу — акадэміку архітэктуры, за архітэктурны праект будынка Інстытута Маркса — Энгельса — Леніна ў гор. Тбілісі, пабудаванага ў 1938 годзе.

Прэміі другой ступені ў размеры 50.000 рублёў

1. **Душкіну** Аляксею Нікалаевічу і **Ліхтэнбергу** Якаву Грыгор'евічу — за архітэктурны праект станцыі «Палац Советаў» Маскоўскага метрапалітэна імя Л. М. Кагановіча, пабудаванай у 1935 годзе.

2. **Іафану** Барысу Міхайлавічу — акадэміку архітэктуры, за архітэктурны праект будынка совецкага павільёна на Парыжскай выстаўцы 1937 года.

3. **Дадашэву** Садыху Алесперавічу і **Усейнаву** Мікаэль Алеекеравічу — за архітэктурны праект павільёна Азербайджанскай ССР на Ўсесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўцы ў гор. Маскве, пабудаванага ў 1939 годзе.

4. **Курдзіяні** Арчылу Грыгор'евічу — за архітэктурны праект павільёна Грузінскай ССР на Ўсесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўцы ў гор. Маскве, пабудаванага ў 1939 годзе.

5. **Мардвінаву** Аркадзію Грыгор'евічу, акадэміку архітэктуры, і **Гольцу** Грыгорыю Паўлавічу, акадэміку архітэктуры — за архітэктурныя праекты жылых дамоў на Калужскай вуліцы ў гор. Маскве, пабудаваных у 1940 годзе.

д. Тэатральна-драматычнага мастацтва.

Прэміі першай ступені ў размеры 100.000 рублёў

1. **Тарасавай** Алле Канстанцінаўне — народнай артыстцы СССР, артыстцы Маскоўскага ордэна Леніна і Працоўнага Чырвонага Сцяга Мастацкага Акадэмічнага тэатра СССР, за выдатныя дасягненні ў галіне тэатральна-драматычнага мастацтва.

2. **Хараве** Акакію Аляксеевічу — народнаму артысту СССР, артысту Тбіліскага тэатра імя Руставелі, за выдатныя дасягненні ў галіне тэатральна-драматычнага мастацтва.

3 **Хмелёву** Нікалаю Паўлавічу — народнаму артысту СССР, артысту Маскоўскага ордэна Леніна і Працоўнага Чырвонага Сцяга Мастацкага Акадэмічнага тэатра СССР імя М. Горкага за выдатныя дасягненні ў галіне тэатральна-драматычнага мастацтва.

Прэміі другой ступені ў размеры 50.000 рублёў

1. **Бабанавай** Марыі Іванаўне — заслужанай артыстцы РСФСР, артыстцы Маскоўскага тэатра Рэвалюцыі, за вялікія дасягненні ў галіне тэатральна-драматычнага мастацтва.

2. **Бучме** Амвросію Максіміліянавічу — народнаму артысту УССР, артысту Кіеўскага ордэна Леніна Драматычнага тэатра імя Франко, за вялікія дасягненні ў галіне тэатральна драматычнага мастацтва.

3 **Вагаршану** Вагаршу Багданавічу — народнаму артысту Армянскай ССР артысту Ерэванскага Дзяржаўнага тэатра імя Сундукяна за вялікія дасягненні ў галіне тэатральна-драматычнага мастацтва.

4. **Глебаву** Глебу Паўлавічу — народнаму артысту БССР, артысту Першага Беларускага Дзяржаўнага Драматычнага тэатра, за вялікія дасягненні ў галіне тэатральна-драматычнага мастацтва.

5. **Скарабагатаву** Канстанціну Васільевічу — народнаму артысту РСФСР, артысту Ленінградскага ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга Акадэмічнага тэатра імя Пушкіна, за вялікія дасягненні ў галіне тэатральна-драматычнага мастацтва.

е. Опернага мастацтва.

Прэміі першай ступені ў размеры 100.000 рублёў

1. **Барсавай** Валерыі Уладзіміраўне — народнай артыстцы СССР, артыстцы Дзяржаўнага ордэна Леніна Акадэмічнага Вялікага тэатра СССР, за выдатныя дасягненні ў галіне тэатральна-вакальнага мастацтва.

2. **Міхайлаву** Максіму ДарміДонтавічу — народнаму артысту СССР, артысту Дзяржаўнага ордэна Леніна Акадэмічнага Вялікага тэатра СССР, за выдатныя дасягненні ў галіне тэатральна-вакальнага мастацтва.

3. **Рэйзену** Марку Осіпавічу — народнаму артысту СССР, артысту Дзяржаўнага ордэна Леніна Акадэмічнага Вялікага тэатра СССР, за выдатныя дасягненні ў галіне тэатральна-вакальнага мастацтва.

4. **Казлоўскаму** Івану Сямёнавічу — народнаму артысту СССР, артысту Дзяржаўнага ордэна Леніна Акадэмічнага Вялікага тэатра СССР, за выдатныя дасягненні ў галіне тэатральна-вакальнага мастацтва.

Прэміі другой ступені ў размеры 50.000 рублёў

1. **Александроўскай** Ларысе Пампееўне — народнай артыстцы СССР, артыстцы Беларускага ордэна Леніна тэатра оперы і балета, за вялікія дасягненні ў галіне тэатральна-вакальнага мастацтва.

2. **Гайдай** Зоі Міхайлаўне — народнай артыстцы УССР, артыстцы Кіеўскага ордэна Леніна тэатра оперы і балета імя Шэўчэнкі, за вялікія дасягненні ў галіне тэатральна-вакальнага мастацтва.

3. **Лемешаву** Сяргею Якаўлевічу — заслужанаму артысту РСФСР, артысту Дзяржаўнага ордэна Леніна Акадэмічнага Вялікага тэатра СССР, за вялікія дасягненні ў галіне тэатральна-вакальнага мастацтва і кіномастацтва.

4. **Пазоўскаму** Арыю Майсеевічу — народнаму артысту СССР, за пастаноўку оперы «Іван Сусанін» Глінкі на сцэне Ленінградскага ордэна Леніна тэатра оперы і балета імя С. М. Кірава ў 1939 годзе.

5. **Самасуду** Самуілу Абрамавічу — народнаму артысту СССР за пастаноўку оперы «Іван Сусанін» Глінкі на сцэне Дзяржаўнага ордэна Леніна Акадэмічнага Вялікага тэатра СССР у 1939 годзе.

6. **Шпілер** Наталы Дзмітрыеўне, артыстцы Дзяржаўнага ордэна Леніна Акадэмічнага Вялікага тэатра СССР, за вялікія дасягненні ў галіне тэатральна-вакальнага мастацтва.

ж. Балетнага мастацтва.

Прэміі першай ступені ў размеры 100.000 рублёў

1. **Лепешынскай** Ольге Васільеўне — артыстцы балета Дзяржаўнага ордэна Леніна Акадэмічнага Вялікага тэатра СССР — за выдатныя дасягненні ў галіне балетнага мастацтва.

2. **Уланавай** Галіне Сяргееўне — народнай артыстцы РСФСР, артыстцы балета Ленінградскага ордэна Леніна тэатра оперы і балета імя С. М. Кірава — за выдатныя дасягненні ў галіне балетнага мастацтва.

3. **Чабукіяні** Вахтангу Міхайлавічу — заслужанаму дзеячу мастацтваў РСФСР, артысту балета Ленінградскага ордэна Леніна тэатра оперы і балета імя С. М. Кірава — за выдатныя дасягненні ў галіне балетнага мастацтва.

Прэміі другой ступені ў размеры 50 000 рублёў

1. **Дудзінскай** Наталы Міхайлаўне — заслужанай артыстцы РСФСР, артыстцы балета Ленінградскага ордэна Леніна тэатра оперы і балета імя С. М. Кірава — за вялікія дасягненні ў галіне балетнага мастацтва.

2. **Месерэру** Асафу Міхайлавічу — заслужанаму артысту РСФСР, артысту балета Дзяржаўнага ордэна Леніна Акадэмічнага Вялікага тэатра СССР — за вялікія дасягненні ў галіне балетнага мастацтва.

3. **Сямёнавай** Марыне Цімафееўне, заслужанай артыстцы РСФСР, артыстцы балета Дзяржаўнага ордэна Леніна Вялікага Акадэмічнага тэатра СССР — за вялікія дасягненні ў галіне балетнага мастацтва.

4. **Файеру** Юрыю Фёдаравічу — народнаму артысту РСФСР, дырыжору Дзяржаўнага ордэна Леніна Акадэмічнага Вялікага тэатра СССР — за высокае майстэрства дырыжыравання балетамі.

5. **Ханум** Тамары — народнай артыстцы Узбекскай ССР, за высокае майстэрства ў выкананні народных танцаў.

з. Па кінематаграфіі.

Прэміі першай ступені ў размеры 100.000 рублёў

1. **Аляксандраву** Грыгорыю Васільевічу, рэжысёру, заслужанаму дзеячу мастацтваў РСФСР; **Орловай** Любові Пятроўне, заслужанай артыстцы РСФСР; **Дунаеўскаму** Ісаку Осіпавічу, заслужанаму дзеячу мастацтваў РСФСР, кампазітару, і **Ільінскаму** Ігару Уладзіміравічу, артысту — за кінокарціны: «Цырк», выйшаўшую ў 1936 г., і «Волга-Волга», выйшаўшую ў 1938 г.

2. **Васільеву** Сяргею Дзмітрыевічу, рэжысёру, заслужанаму дзеячу мастацтваў РСФСР; **Васільеву** Георгію Нікалаевічу, рэжысёру, заслужанаму дзеячу мастацтваў РСФСР, і **Бабачкіну** Барысу Андрэевічу, народнаму артысту РСФСР — за кінокарціну «Чапаеў», выйшаўшую ў 1934 г.

3. **Даўжэнка** Аляксандру Пятровічу, рэжысёру, заслужанаму дзеячу мастацтваў УССР, **Самойлаву** Еўгенію Валерыянавічу і **Скуратаву** Івану Фёдаравічу, артыстам — за кінокарціну «Шчорс», выйшаўшую ў 1939 г.

4. **Козінцэву** Грыгорыю Міхайлавічу, рэжысёру, **Траўбергу** Леаніду Захаравічу, рэжысёру, і **Чыркову** Барысу Пятровічу, заслужанаму артысту РСФСР — за кінокарціны: «Юнасць Максіма», «Зварот Максіма» і «Выбаргская старана», выйшаўшыя ў 1935—1939 гг.

5. **Рому** Міхаілу Ільічу, рэжысёру, заслужанаму дзеячу мастацтваў РСФСР, **Капперу** Аляксею Якаўлевічу, кінодраматургу, **Шчукіну** Барысу Васільевічу, народнаму артысту СССР, і **Охлопкаву** Нікалаю Паўлавічу, артысту — за кінокарціны: «Ленін у Кастрычніку», выйшаўшую ў 1937 г., і «Ленін ў 1918 г.», выйшаўшую ў 1939 г.

6. **Пятрову** Уладзіміру Міхайлавічу, рэжысёру, заслужанаму артысту РСФСР, **Сіманаву**, Нікалаю Канстанцінавічу, народнаму артысту РСФСР, і **Жараву** Міхаілу Іванавічу, заслужанаму артысту РСФСР — за кінокарціны: «Пётр Першы» (1-я і 2-я серыі), выйшаўшыя у 1937 і 1939 гг.

7. **Пудоўкіну** Усеваладу Іларыёнавічу, рэжысёру, заслужанаму дзеячу мастацтваў РСФСР, **Долеру** Міхаілу Іванавічу, рэжысёру, **Ліванаву** Барысу Нікалаевічу, народнаму артысту РСФСР, **Ханаву** Аляксандру Аляксандравічу, артысту, і **Чэркасаву** (Сяргееву) Нікалаю Пятровічу артысту — за кінокарціны: «Мінін і Пажарскі», выйшаўшую ў 1939 г., і «Суворау». выйшаўшую ў 1940 г.

8. **Пыр'еву** Івану Аляксандравічу, рэжысёру, **Кручкову** Нікалаю Афанасьевічу, артысту, і **Ладынінай** Марыне Аляксееўне, артыстцы — за кінокарціну «Трактарысты», выйшаўшую ў 1939 г.

9. **Чыаурэлі** Міхаілу Эдышаравічу, рэжысёру, заслужанаму дзеячу мастацтваў Грузінскай ССР, **Гелавані** Міхаілу Георгіевічу, артысту, і **Багашвілі** Спартаку Леванавічу, артысту — за кінокарціны «Арсен», выйшаўшую ў 1937 г., і «Вялікае зарава», выйшаўшую ў 1938 г.

10. **Эйзенштэйну** Сяргею Міхайлавічу, рэжысёру, заслужанаму дзеячу мастацтваў РСФСР, **Паўленка** Пятру Андрэевічу, кінодраматургу, **Чэркасаву** Нікалаю Канстанцінавічу, народнаму артысту РСФСР, і **Абрыкосаву** Андрэю Львовічу, артысту — за кінокарціну «Аляксандр Неўскі», выйшаўшую ў 1938 г.

Прэміі другой ступені ў размеры 50.000 рублёў

1. **Бек-Назараву** Амо Іванавічу, рэжысёру, народнаму артысту Армянскай ССР, **Нерсесян** Грачыя, народнаму артысту Армянскай ССР, і **Аветэсян** Авет, народнаму артысту Армянскай ССР — за кінокарціну «Зангезур», выйшаўшую ў 1938 г.

2. **Бяляеву** Васілію Нікалаевічу, рэжысёру, **Ешурыну** Уладзіміру Сямёнавічу, **Когану** Саламону Якаўлевічу, **Сіманаву** Георгію Аляксандравічу, **Фаміну** Сяргею Нікалаевічу, **Печулу** Філіпу Іванавічу, апэратарам хронікі, і **Сакалоўскаму** Аляксею Нікалаевічу, асістэнту апэратара хронікі, — за кінокарціну «Лінія Манергейма», выйшаўшую ў 1940 г.

3. **Герасімаву** Сяргею Апалінарыевічу, рэжысёру, і **Макаравай** Тамары Фёдараўне, артыстцы — за кінокарціну «Настаўнік», выйшаўшую ў 1939 г.

4. **Дзігану** Ефіму Львовічу, рэжысёру, **Пакрасу** Дзмітрыю Якаўлевічу, кампазітару — за кінокарціны «Мы з Кранштадта», выйшаўшую ў 1936 г., і «Калі заўтра вайна», выйшаўшую ў 1938 г.

5. **Данскому** Марку Сямёнавічу, рэжысёру, і **Масаліцінавай** Варвары Осіпаўне, народнай артыстцы РСФСР, за кінокарціны: «Маленства Горкага», выйшаўшую ў 1938 г., і «У людзях», выйшаўшую ў 1939 г.

6. **Згурыдзі** Аляксандру Міхайлавічу, рэжысёру, **Піскунову** Міхаілу Георгіевічу і **Траянскаму** Глебу Аляксандравічу, апэратарам, **Лебедзеву** Уладзіміру Нікалаевічу і **Мантэйфілю** Пятру Аляксандравічу, кансультантам — за кінокарціны: «У глыбі мора», выйшаўшую ў 1939 г., і «Сіла жыцця», выйшаўшую ў 1940 г.

7. **Іванову-Баркову** Еўгенію Аляксандравічу, рэжысёру, **Алісавай** Ніне Іванаўне — артыстцы, і **Карліеву** Алты, артысту — за кінокарціну «Дурсун», выйшаўшую ў 1940 г.

8. **Іваноўскаму** Аляксандру Віктаравічу, рэжысёру, заслужанаму дзеячу мастацтваў РСФСР, **Фёдаравай** Зоі Аляксееўне, артыстцы, і **Гарыну** Эрасту Паўлавічу, артысту — за кінокарціну «Музыкальная гісторыя», выйшаўшую ў 1940 годзе.

9. **Капаліну** Ілью Пятровічу і **Пасельскаму** Іосіфу Міхайлавічу, рэжысёрам, **Багамолаву** Нікалаю Васільевічу, **Кавальчуку** Аляксандру Пятровічу, **Крычэўскаму** Абраму Грыгор'евічу, **Кавальчуку** Усеваладу Львовічу, **Штатланду** Віктару Аляксандравічу, **Шафрану** Аркадзію Мендэлевічу, **Койфману** Марку Барысавічу, **Казакову** Абраму Наумавічу — апэратарам хронікі, — за кінокарціну «На Дунаі», выйшаўшую ў 1940 г.

10. **Лукаву** Леаніду Давыдавічу, рэжысёру, і **Ніліну** Паўлу Філіпавічу, кінодраматургу — за кінокарціну «Вялікае жыццё», выйшаўшую ў 1940 г.

11. **Райзману** Юлію Якаўлевічу, рэжысёру, **Пельтцэру** Івану Раманавічу, заслужанаму артысту РСФСР, і **Дорахаву** Нікалаю Іванавічу, заслужанаму артысту РСФСР, — за кінокарціну «Апошняя ноч», выйшаўшую ў 1937 г.

12. **Хейфецу** Іосіфу Ефімавічу, рэжысёру, і **Зархі** Аляксандру Грыгор'евічу, рэжысёру — за кінокарціну «Дэпутат Балтыкі», выйшаўшую ў 1937 г.

13. **Шэнгелая** Нікалаю Міхайлавічу, заслужанаму дзеячу мастацтваў Грузінскай ССР, і **Вачнадзе** Наталі Георгіеўне, народнай артыстцы Грузінскай ССР. — за кінокарціны: «Элісо», выйшаўшую ў 1936 г., і «Залацістая даліна», выйшаўшую ў 1937 г.

14. **Эрмлеру** Фрыдрыху Маркавічу, рэжысёру, заслужанаму дзеячу мастацтваў РСФСР, **Зражэўскаму** Аляксандру Іванавічу, заслужанаму артысту РСФСР, і **Багалюбаву** Нікалаю Іванавічу, артысту, — за кінокарціны «Вялікі грамадзянін» (1-я і 2-я серыі), выйшаўшыя ў 1938 і 1939 гг.

15. **Юткевічу** Сяргею Іосіфавічу, рэжысёру, заслужанаму дзеячу мастацтваў РСФСР, і **Любашэўскаму** Леаніду Саламонавічу, заслужанаму артысту РСФСР. — за кінокарціну «Свердлоў», выйшаўшую ў 1940 г.

і. Мастацкай прозы.

Прэміі першай ступені ў размеры 100.000 рублёў

1. **Талстому** Аляксею Нікалаевічу, сапраўднаму члену Акадэміі навук СССР, за раман «Пётр 1-шы».

2. **Сяргееву-Цэнскаму** Сяргею Нікалаевічу — за раман «Севастопальская страда», апублікаваны ў 1939—1940 гг.

3. **Шолахаву** Міхаілу Аляксандравічу — сапраўднаму члену Акадэміі навук СССР, за раман «Ціхі Дон», апублікаваны ў 1940 г.

Прэміі другой ступені ў размеры 50.000 рублёў

1. **Вірце** Нікалаю Еўгеньевічу — за раман «Адзіноцтва», апублікаваны ў 1935 г.

2. **Кіачэлі** Леону Міхайлавічу — за раман «Гвадзі Бігва», апублікаваны на грузінскай мове ў 1938 г. і на рускай мове ў 1939 г.

3. **Новікаву-Прыбою** Аляксею Сілычу — за раман «Цусіма», апублікаваны ў 1935 годзе (частка II).

к. Паэзіі.

Прэміі першай ступені ў размеры 100.000 рублёў

1. **Асееву** Нікалаю Нікалаевічу — за паэму «Маякоўскі пачынаецца», апублікаваную ў 1940 г.

2. **Купале** Івану Дамінікавічу — за зборнік вершаў «Ад сэрца», апублікаваны ў 1940 г.

3. **Тычыне** Паўлу Грыгор'евічу — члену Акадэміі навук УССР, за зборнік вершаў «Пачуццё адзінай сям'і», апублікаваны ў 1938 г.

Прэміі другой ступені ў размеры 50.000 рублёў

1. **Джамбулу Джабаеву** — народнаму паэту Казахскай ССР, за агульнавядомыя паэтычныя творы.

2. **Лебедзеву-Кумачу** Васілію Іванавічу — за тэксты да агульнавядомых песень.

3. **Леанідзе** Георгію Нікалаевічу — за паэму «Маленства правадыра», апублікаваную ў 1939 г.

4. **Міхалкову** Сяргею Уладзіміравічу — за вершы для дзяцей.

5. **Твардоўскаму** Аляксандру Трыфанавічу — за паэму «Краіна Мураўія», апублікаваную ў 1936 г.

л. Драматургіі.

Прэміі першай ступені ў размеры 100.000 рублёў

1. **Трэнёву** Канстанціну Андрэевічу — за п'есу «Любоў Яравая», пастаўленую ў новай рэдакцыі ў 1937 г.

2. **Карнейчуку** Аляксандру Еўдакімавічу — за п'есы «Платон Крэчэт» і «Багдан Хмяльніцкі», пастаўленыя ў 1936 і 1939 гг.

3. **Пагодзіну** Нікалаю Фёдаравічу — за п'есу «Чалавек з ружжом», пастаўленую ў 1937 г.

Прэміі другой ступені ў размеры 50.000 рублёў

1. **Вургун** Самеду — за п'есу «Вагіф», пастаўленую ў 1939 г.

2. **Крапіве** Кандрату Кандрацьевічу — за п'есу «Хто смяецца апошнім», пастаўленую ў 1939 г.

3. **Салаўёву** Уладзіміру Аляксандравічу — за п'есу «Фельдмаршал Кутузаў», пастаўленую ў 1940 годзе.

м. Літаратурнай крытыцы.

Прэміі першай ступені ў размеры 100.000 рублёў

Грабару Ігару Эмануілавічу — заслужанаму дзеячу мастацтваў, прафесару, за кнігу «Рэпін», апублікаваную ў 1937 г.

Заўвага:

У частковае змяненне Пастановы Соўнаркома Саюза ССР ад 20 снежня 1940 г. «Аб змяненнях парадку прысуджэння Сталінскіх прэмій па навуцы, вынаходствах, літаратуры і мастацтву» Совет Народных Камісараў Саюза ССР у данай Пастанове прадугледзеў дадаткова Сталінскія прэміі за выдатныя работы ў колькасці:

у галіне **опернага мастацтва** — адна прэмія першай ступені, адна прэмія другой ступені;

у галіне **кінематаграфіі** — сем прэмій першай ступені, дзесяць прэмій другой ступені;

у галіне **літаратуры:** па прозе — тры прэміі другой ступені, па паэзіі — пяць прэмій другой ступені, па драматургіі — тры прэміі другой ступені.

Старшыня Совета Народных Камісараў Саюза ССР В. МОЛАТАЎ.

Кіраўнік Спраў Совета Народных Камісараў СССР Я. ЧАДАЕЎ

Масква, Крэмль, 15 сакавіка 1941 года.

Пятро Глебка

Дні вялікай сучаснасці

Дні вялікай сучаснасці,
Нашы светлыя дні!
У праменнях, у яснасці,
У святочным агні.

Бачу вас, залацістыя,
Праз гады і вякі.
Вас спаўюць у квяцістыя,
У жывыя вянкі.

Вас аздобяць паданнямі
Нашых дум і трывог.
Вы багаты змаганнямі
І красой перамог.

Вы геройствам адзначаны
Небывалых падзей.
Вы крывёю аплачаны
Нашых лепшых людзей.

Вы аплачаны дорага,
Ды затое ўвесь час
Рукі бруднага ворага
Не крануліся вас.

І — часамі суровыя,
Часам ветлыя — скрозь
Вы, свабодныя й новыя,
Як аблокі нябёс,

Пралятаеце выраем
Насустрэчу вякам,
Многа радасці шчырае
Пакідаючы нам.

І трывогі назолыя
Нашых душ не змаглі:
Усё так-жа вясёлыя
Мы ідзём па зямлі.

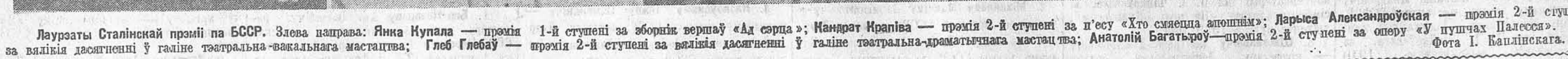
А прыляжам, канаючы,
На дарожны пясок,
Скалыхнецца, рыдаючы,
Кожны куст і лясок.

Шчыра выплачуць росамі
Горкі смутак і жаль,
З маладымі бярозамі
Зноў заглядзяцца ў даль.

Там пракладзенай сцежкаю
На прасторы вясны
З нашым гартам і ўсмешкаю
Пройдуць нашы сыны.

Вы ніколі не згаснеце,
Ні пры нас, ні пры іх,
Дні вялікай сучаснасці,
Дні трывог баявых!

Мінск.

Лаўрэаты Сталінскай прэміі па БССР. Злева направа: Янка Купала — прэмія 1-й ступені за зборнік вершаў «Ад сэрца»; Кандрат Крапіва — прэмія 2-й ступені за п'есу «Хто смяецца апошнім»; Ларыса Александроўская — прэмія 2-й ступені за вялікія дасягненні ў галіне тэатральна-вакальнага мастацтва; Глеб Глебаў — прэмія 2-й ступені за вялікія дасягненні ў галіне тэатральна-драматычнага мастацтва; Анатолій Багатыроў—прэмія 2-й ступені за оперу «У пушчах Палесся».
Фота І. Каплінскага.

Сталінскія прэміі

Ні ў адной краіне, ні ў адну эпоху клопаты аб развіцці культуры і мастацтва з боку ўрада не дасягалі такіх маштабаў, якіх дасягнулі яны ў нашай сацыялістычнай радзіме.

Пастанова Соўнаркома СССР аб прысуджэнні Сталінскіх прэмій за выдатныя работы ў галіне мастацтва і літаратуры з'яўляецца яшчэ адной праявай сталінскіх клопатаў аб развіцці савецкай культуры. Вядома, колькі увагі аддае асабіста таварыш Сталін пытанням савецкага мастацтва — тэатра, кіно, літаратуры, жывапісу.

Сярод сталінскіх лаўрэатаў мы сустракаем імёны выдатных майстроў савецкай літаратуры: аўтара шматтомнай эпапеі «Ціхі Дон» — Міхаіла Шолахава, аўтара лепшага ў нашай літаратуры гістарычнага рамана «Пётр I»—Аляксея Талстога, патрыярха савецкай паэзіі — геніяльнага Джамбула, класіка беларускай паэзіі—народнага паэта БССР Янкі Купалы, выдатнага песняра і лірыка нашых дзён — Мікалая Асеева.

З пачуццём глыбокага задавальнення сустрэлі працоўныя нашай краіны пастанову аб прысваенні Сталінскіх прэмій лепшым майстрам савецкага кіно: С. Эйзенштэйну, Ф. Эрмлеру, В. Пудоўкіну, П. Чэркасаву, А. Даўжэнка, Б. Бабачкіну, Г. Аляксандраву і інш.

Савецкія кампазітары — Шапорын, Мяскоўскі, Хачатуран, Шастаковіч прадаўжаюць вялікую традыцыю народнага музычнага мастацтва, іх творы поўны радасці сацыялістычнага быцця, нястрымнага імкнення наперад, да ззяючых вышынь комунізма.

Пад сонцам Сталінскай Канстытуцыі расцвіло савецкае тэатральнае мастацтва, якое прадстаўлена сярод сталінскіх лаўрэатаў імёнамі такіх майстроў, як В. Барсава, А. Тарасава, Н. Хмелёў, А. Харава, Л. Александроўская, М. Рэйзен, І. Казлоўскі і інш.

Мы ганарымся тым, што ў ліку сталінскіх лаўрэатаў ёсць пяць прадстаўнікоў беларускага савецкага мастацтва: праслаўлены пясняр беларускага народа Янка Купала, народная артыстка СССР Л. Александроўская, выдатны майстар беларускага тэатра Г. Глебаў, таленавіты сатырык-драматург К. Крапіва, малады кампазітар, аўтар адной з лепшых савецкіх опер А. Багатыроў.

Пастанова Савета Народных Камісараў СССР аб прысуджэнні Сталінскіх прэмій за выдатныя работы ў галіне мастацтва і літаратуры з'яўляецца велізарным стымулам к далейшаму росту і развіццю культуры і мастацтваў шматнацыянальнага савецкага народа.

Наша гордасць

У мінулым годзе мы адсвяткавалі юбілей 35-гадовай паэтычнай дзейнасці Янкі Купалы. Многа было гаворана пра ролю і месца народнага паэта ў нашай літаратуры і, наогул, у культуры беларускага народа. Многа напісана артыкулаў аб творчасці Янкі Купалы, даследаў аб яго паасобных творах. Але трэба сказаць, што нашым крытыкам і даследчыкам трэба яшчэ шмат папрацаваць, каб поўнасцю асвоіць, асэнсаваць усё створанае паэтам.

Творы Янкі Купалы перакладзены на мовы многіх народаў Савецкага Саюза і паўсюды сустракаюць любоў і прыхільнасць масавага чытача, прычым некаторыя яго творы настолькі парадніліся з духоўнай творчасцю таго ці іншага народа, што ператварыліся ў народныя песні, сталі неаддзялімымі ад народнай творчасці. Такія з'явы мы можам назіраць толькі ў творчасці сапраўды геніяльных паэтаў, паэтаў сапраўды народных, якія не гледзячы на ўсю нацыянальную своеасаблівасць сваёй паэзіі, робяць вялікую інтэрнацыянальную справу— справу ўзаемнага ўзбагачэння культур народаў, справу ўмацавання дружбы вялікай сям'і народаў.

Паэзія Янкі Купалы — і ранняя, і апошняга часу — была і ёсць паэзіяй вялікага інтэрнацыянальнага гучання. Яна змагалася за волю і шчасце працоўнага чалавека, за тыя ідэалы, за тыя мэты і задачы, за якія змагаліся і змагаюцца працоўныя ўсяго свету.

***

У сваіх песнях паэт марыў доўга аб той шчаслівай хвіліне, калі заходні беларус вызваліцца ўрэшце ад белапольскай навалы, стане свабодным і шчаслівым чалавекам, уваллецца ў адзіную сям'ю:

Скаголіць нядоля па сёлах,
Канае на местах галота,
Малебны ксяндзы па касцёлах
Спраўляюць за ўдовіны злоты, —

так маляваў ён непрыглядную рэчаіснасць панскай Польшчы.

Але горача верыў паэт, што «збляквее сцяг бела-чырвоны, апусціць арол белы крылле». І ў вершы «Пamрока над Польшчай павісла», напісаным за год да вераснёўскіх падзей 1939 года, Янка Купала пісаў прароцкія словы:

Няпамяццю будзе пакрыты
Дух панскі, нікчэмны, абшарны,
І панская Рэч Паспаліта
Мінецца, як прывід кашмарны.

У 1939 годзе, выпраўляючы ў Чырвоную Армію групу беларускіх пісьменнікаў, Янка Купала па-бацькоўску раіў ім: «Глядзіце, хлопцы, каб назад без Вільні вы не варталіся...» Гэта было сказана па-бацькоўску жартаўліва, але словы гэтыя прымусілі сур'ёзна прызадумацца нашых таварышоў. Янка Купала разумеў стан рэчаў і прадбачыў ход падзей таго часу. Прайшоў невялікі час, вольнай стала не толькі Вільня, але і шмат якія гарады — беларускія, украінскія, літоўскія, латышскія, эстонскія, фінскія, бесарабскія, букавінскія... Аб гэтым так яскрава сведчаць новыя рубяжы нашай радзімы.

Спяваючы аб вялікім шчасці беларускага народа, паэт не забывае, што многія народы жывуць яшчэ пад «чорнай памрокай» Ён сумуе аб лёсе заняволенага фінскага народа і шчыра верыць, што прыйдзе дзень і —

З чорнай памрокі ў праменні
зарніцаў,
Выйдзеш, Фінляндыя, чараў краіна!
Шчасцем напоўняцца хатаў
святліцы,
Воляй акрыляцца горы, даліны.

Гэтыя словы лішні раз сведчаць аб моцных інтэрнацыянальных матывах у мастацкай творчасці народнага паэта.

***

Паэзія Янкі Купалы прайшла вялікі трыццаціпяцігадовы шлях. Яна пачалася яшчэ тады, калі жывыя сілы беларускага народа былі скуты царызмам. Мужны і гнеўны голас паэта заклікаў гэтыя сілы на барацьбу за лепшую долю, кляйміў, ганьбаваў маловераў і слабых, праклінаў здраднікаў працоўнага народа. Паэт усяляў бадзёрасць, веру ў невычэрпныя сілы народа, абуджаў яго нацыянальную свядомасць. Паэзія Янкі Купалы была поўна вялікіх грамадскіх пачуццяў і грамадзянскай мужнасці. Яго бязмежнай адданасці народу, яго смелых думак і заклікаў не маглі зламіць тысячы перашкод, што ставіў царызм на шляху паэта. Народ у творах паэта быў народам-змагаром, народам-героем, непахісным у сваёй волі да перамог, да канчатковага вызвалення, да рашучай барацьбы са сваімі ворагамі.

А калі перамог народ, калі ён стаў будаваць сваё новае, шчаслівае жыццё, Янка Купала стаў вялікім паэтам сацыялістычнага жыцця і будаўніцтва, песняром гераічных спраў і подвігаў савецкага народа. Святы і будні народа, новы горад і вёска, рост новага чалавека, новыя пачуцці і традыцыі — сацыялістычная праца, абарона савецкай радзімы, бязмежны патрыятызм савецкага грамадзяніна, выхаванне падрастаючага пакалення, — усё гэта знаходзіць сваё яркае выяўленне ў хвалюючых, высокамастацкіх песнях паэта, захаваўшых усю непаўторную купалаўскую прыгажосць яго слова, купалаўскі арамат і празрыстасць паэтычнага радка.

Самыя лепшыя, самыя пранікнёныя, напоўненыя бязмежнай лірычнай цеплынёй і глыбокай чалавечай страснасцю творы прысвячае паэт любімаму другу беларускага народа Іосіфу Вісарыёнавічу Сталіну. Пяру паэта належаць такія непаўторныя па сваёй глыбокай чуллівасці, вобразнасці, сыноўняй любві і адданасці словы:

Хай смутак вачэй тваіх добрых не росіць
Ці сонейка захад, ці сонейка ўсход...

Прыклады падобных зваротаў мы можам знайсці хіба толькі ў такіх славутых і велічных творах народа, як «Слова аб палку Ігаравым».

***

Савецкі народ, савецкі ўрад паставілі Янку Купалу ў рад сталінскіх лаўрэатаў, у рад самых выдатных прадстаўнікоў савецкай інтэлігенцыі, самых перадавых і славутых дзеячоў навукі, літаратуры і мастацтва.

Гэта—найвышэйшая ўзнагарода для нашага народнага паэта. Беларускія пісьменнікі разам з усім народам перажываюць глыбокую радасць і вялікую гордасць за нашу літаратуру, за наша мастацтва, за іх сапраўдны росквіт, забяспечаны пад жыватворчым сонцам сталінскіх ідэй. І разам з паэтам, разам з усімі нашымі слаўнымі лаўрэатамі—Кандратам Крапівой, Александроўскай, Глебавым і Багатыровым мы з гордасцю паўторым словы Янкі Купалы:

— Няхай зазвіняць песні савецкія ва ўсім свеце, няхай жывуць беларускі народ і ўсе народы Савецкага Саюза ў вечнай радасці і шчасці!

Міх. ЛЫНЬКОЎ.

Пісьменнік-баец

Узнагароджана беларуская драматургія! Узнагароджана ў асобе свайго лепшага майстра—Кандрата Крапівы, удастоенага за п'есу «Хто смяецца апошнім» Сталінскай прэміі 2-й ступені.

Два гады назад была напісана драматургам і пастаўлена Дзяржаўным драматычным тэатрам БССР сатырычная камедыя «Хто смяецца апошнім». І яна з'явілася адным з тых твораў, якія дэманстравалі сілу і сталасць беларускай драматургіі і тэатра на дэкадзе беларускага мастацтва ў Маскве. Яна моцна ўвайшла ў рэпертуар многіх тэатраў БССР і братніх рэспублік. Яна пастаўлена і карыстаецца заслужаным поспехам у Маскве—ідзе на сцэне Тэатра Сатыры.

Чым вабіць савецкага гледача гэта п'еса? Яна мечам сатыры разіць ворагаў савецкага народа — маскіруючыхся шкоднікаў, подлых паклёпнікаў. Яна ўслаўляе сілу савецкага народа—пераможца, будаўніка сацыялізма.

Сарвана маска з Гарлахвацкага — ворага народа. Выкрыт прыхвоснік яго — паклёпнік Зёлкін. Затраўлены, трапіўшы ў павуцінне ворага, Тулягя адраджаецца да актыўнай творчай дзейнасці, набывае ўпэўненасць, мужнасць савецкага чалавека. Урачыстуе праўда і моц савецкіх патрыётаў — Левановіча, Веры і гледача, які смяецца апошнім, які выходзіць са спектакля жыццёрадасным, натхнёным пачуццямі любві і адданасці сваёй вялікай радзіме.

Войстрыя сітуацыі, дасціпнае слова, праўдзівыя вобразы — выдатныя якасці камедыі. І гэта дало ўдзячныя магчымасці тэатру стварыць цікавы спектакль, акцёрам—выдатна раскрыць свой талент. Так, з выключным поспехам раскрыўшы новыя бакі свайго камедыйнага дараваання, стварыў вобраз Тулягі народны артыст БССР, цяпер лаўрэат Сталінскай прэміі Г. П. Глебаў, надзвычай ярка выступіў у ролі Гарлахвацкага заслужаны артыст БССР Л. Г. Рахленка. Шмат творчай радасці і ўдач прынесла пастаноўка камедыі і іншым выканаўцам—артыстам Дзяржаўнага беларускага драматычнага тэатра.

Стварэнню камедыі «Хто смяецца апошнім» папярэднічала вялікая і плённая дзейнасць Кандрата Крапівы, як драматурга, як паэта-сатырыка, як празаіка.

Сатырычныя вершы і байкі Кандрата Крапівы, войстра і дасціпна высмейваючыя і выкрываючыя ўсё што засталося ў быту савецкіх людзей ад мінулага: перажыткі капіталізма—бюракратызм, ляноту, нядбайнасць, — выдатна ўзбагацілі беларускую літаратуру, пашырылі яе жанры.

Крапіва-празаік паказаў беларускую вёску напярэдадні і ў часе калектывізацыі, класавую барацьбу і перамогу новага, сацыялістычнага жыцця на вёсцы.

І, урэшце, Крапіва-драматург. Яго пяру належыць несыходзячая пяты год са сцэны беларускіх тэатраў драма «Партызаны», прысвечаная паказу гераічнай барацьбы беларускага народа за вызваленне сваёй зямлі ад акупантаў-белапалякаў. Крапіва майстэрска паказаў выдатныя якасці беларускага народа—яго свабодалюбства і мужнасць, фізічную і маральную перавагу над прыгнятальнікамі. Вобразы прадстаўнікоў народа—дзеда Бадыля, Данілы Дрыля, Скібы ды іншых таленавіта выпісаны драматургам. Гэта — глыбока нацыянальныя вобразы, яскрава раскрываючыя лепшыя рысы беларускага народа. Выключная праўдзівасць, глыбіня раскрыцця душы — характару, мыслей, пачуццяў, сапраўдная народнасць—асаблівасці гэтых вобразаў.

І ў гэтай драме застаўся Крапіва сатырыкам,—там, дзе паказвае ён папоў ды паншанкаў-шляхцічаў, адвечных ворагаў беларускага народа.

Шмат зрабіў на карысць беларускай літаратуры, на карысць свайго народа пісьменнік-большэвік, сталінскі лаўрэат Кандрат Крапіва. Ён даводзіў сваю адданасць вялікай сацыялістычнай радзіме і пяром пісьменніка, і зброяй камандзіра Чырвонай Арміі, удзельніка баёў з белафінамі. Ён— выдатны ўзор пісьменніка-грамадзяніна, пісьменніка-воіна, актыўнага змагара за трыумф комунізма.

Кандрат Крапіва — у росквіце свайго таленту. Зараз на яго стале план новай работы — п'есы аб героях-воінах Чырвонай Арміі, што зруйнавалі славутую лінію Манергейма, што ўсяму свету паказалі непераможнасць узброеных сіл краіны сацыялізма. У замыслах драматурга — новая камедыя і яшчэ шмат твораў, што будуць дапамагаць у барацьбе за комунізм, што з найвялікшай сілай уславяць гераізму велічных спраў сталінскай эпохі.

Ю. РУДЗЬКО.

Выдатныя майстры мастацтва

Мінулы год быў годам адказнейшага экзамена для ўсіх работнікаў мастацтваў Савецкай Беларусі. Велізарнай урачыстасцю майстроў тэатра, музыкі, кісці былі дні дэкады беларускага мастацтва ў Маскве, калі грамадскасць Масквы і асабіста таварыш Сталін высока ацанілі дасягненні нашага мастацтва, а ўрад СССР удастоіў лепшых яго прадстаўнікоў вышэйшых узнагарод. Дэкада паказала, што ў беларускім народзе невычарпальна крыніца талентаў.

Гэтымі днямі ўрад СССР прысудзіў лепшым прадстаўнікам навукі, літаратуры і мастацтва Сталінскія прэміі. Сярод іх Сталінскія прэміі 2-й ступені атрымалі і віднейшыя дзеячы нашага мастацтва: народная артыстка СССР Л. П. Александроўская, народны артыст БССР Г. П. Глебаў, кампазітар, заслужаны артыст БССР А. В. Багатыроў. Гэта сведчыць аб тым, што мастацтва беларускага народа, побач з мастацтвамі іншых народаў Савецкага Саюза, карыстаецца папулярнасцю і павагай.

I.

Выдатнейшы майстар беларускага тэатральна-музыкальнага мастацтва Ларыса Пампееўна Александроўская, дачка чыгуначніка, пачала свой творчы шлях з мастацкай самадзейнасці. Працуючы сакратаром васпкома Пяхотных курсаў (цяпер Ваеннага вучылішча імя Калініна), яна бярэ актыўны ўдзел у гуртках самадзейнасці і звяртае на сябе ўвагу як таленавітая выканальніца беларускіх народных песень. Яе вакальнымі здольнасцямі захапляліся не толькі байцы і камандзіры Чырвонай Арміі, але і спрактыкаваныя знатакі музыкі.

У 1924 годзе маладая спявачка была прынята ў Мінскі музычны тэхнікум на вакальнае аддзяленне. Вучоба ў тэхнікуме ўзбагаціла Ларысу Пампееўну музыкальнай культурай, развіла яе талент.

Шпарка рос і ўдасканальваўся дар Александроўскай. І ўжо ў 1927 годзе яе майстэрства стала вядома ўсяму Савецкаму Саюзу і за межамі яго. З гэтага часу і ўмацоўваецца за ёю слава выдатнай выканальніцы народнай беларускай песні, — артысткі, якая пранікнёна і глыбока ўмее перадаваць багацце меладычнага рысунку народных песень: лірычных, любоўных, жніўных, вясельных і жартаўлівых, адлюстроўваючых думы і спадзяванні свабодалюбівага беларускага народа.

У гэтых песнях Александроўская апела жыццёрадаснасць беларускага народа. Яна кранальна расказала аб паднявольным жыцці селяніна, аб яго трагічнай долі ў мінулым і ўславіла радасныя дні Сталінскай эпохі.

Асабліва пранікнёнымі былі песні аб долі жанчыны беларускай вёскі. Вобразы маладых і старых сялянак, створаныя яе выкананнем, жывуць у памяці слухачоў. Каму невядома тужлівая песня «Замуж выйсці трэба знаць», у якой паказана ўсё прыніжэнне і прыгнечанасць дарэвалюцыйнай жанчыны, абцяжаранай сям'ёй, галечай і здзекамі мужа. Пазней ёю была праслаўлена выдатная песня Туранкова «Я — калгасніца», напісаная на словы Я. Купалы, дзе паказан вобраз савецкай жанчыны.

Песні «Перапёлачка», «Восень», «Што за месяц, што за ясны», «Бывайце здаровы» набылі папулярнасць і заваявалі любоў шырокіх мас, галоўным чынам, праз бліскучае выкананне Александроўскай, усебакова раскрыўшай іх ідэйны і музыкальны змест.

Рад песень Туранкова, Любана, Цікоцкага, Багатырова, Шчатлова і іншых кампазітараў, як арыгінальных твораў, так і апрацовак народнай творчасці, упершыню пачулі мы з вуснаў Александроўскай. Дзякуючы яе выкананню яны зрабіліся здабыткам мастацтва ўсіх народаў Савецкага Саюза.

Асаблівасцю выканання беларускіх песень артысткай з'яўляецца тое, што яна ўмее надаваць ім яркую мастацкую афарбоўку, узбагачаючы іх высокім майстэрствам вакальнай культуры.

Калі Ларыса Пампееўна ўпершыню выступіла ў партыі Маргарыты («Фауст» Гуно), дык гэта была ўжо склаўшаяся спявачка, якая мела свой творчы твар. Магчыма, многім здалося незвычайным бачыць Александроўскую не ў традыцыйным беларускім касцюме, а ў ажурным адзенні нямецкай дзяўчыны. Але потым прызвычаіліся да гэтага. У 1928 годзе Александроўская выканала партыю Кармен. Гэта работа была для яе заліковай. Партыі Маргарыты і Кармен паказалі, што ў асобе Александроўскай беларускае мастацтва набыло адароную оперную спявачку, якая валодае не толькі цудоўным голасам, але і выдатнымі сцэнічнымі данымі. Рад студыйных работ яшчэ больш умацавалі гэта перакананне. У 1933 годзе з студыі вырас Оперны тэатр БССР, у які Л. П. Александроўская і перайшла працаваць салісткай.

За васьмігадовы перыяд работы ў тэатры Александроўскай створан рад вобразаў вялікай мастацкай вартасці: пушкінскія Тацяна і Ліза, лірычныя вобразы гераічных жанчын рэвалюцыйнай эпохі— Аксінні ў «Ціхім Доне» і Марыські ў «Міхасю Падгорным». У стваральніцы гэтых персанажаў адкрыліся новыя рысы яе акцёрскага дараваання: сцэнічная абаяльнасць, глыбокае пранікненне ў выконваемы вобраз, тонкае разуменне кампазітарскага замыслу.

Л. П. Александроўская выйшла з народа, прапагандыравала песні свайго народа і ніколі не парывала сувязі з ім. Асабліва многа дапамагае яна мастацкай самадзейнасці Чырвонай Арміі. Побач з вялікай творчай работай яна знаходзіць час і для дапамогі адоранай моладзі, сістэматычна прымаючы ўдзел у розных вакальных конкурсах, алімпіядах самадзейнасці. Гэта сапраўды народная артыстка, якая жыве думамі і спадзяваннямі свайго народа, артыстка, якая вырасла на лепшых узорах народнай творчасці і нясе ў народ сваё выдатнае мастацтва.

II.

Шлях кампазітара Анатолія Васільевіча Багатырова—тыповы шлях маладога савецкага чалавека. Ён невялікі, але багаты зместам. На ім мы можам пераканацца, якія магчымасці прадастаўляюцца для развіцця моладзі ў нашай краіне.

Уся жыццёвая дзейнасць Багатырова звязана з музычным мастацтвам. У маленстве ён займаецца ў музычнай школе ў Віцебску. Захапляецца рамантычнымі творамі Байрана і піша оперу і сюіту паводле яго твораў. Творы гэтыя былі яшчэ тэхнічна недасканалымі, у іх можна было бачыць моцны ўплыў Чайкоўскага і Шапена. І толькі з прыходам у Мінскі музычны тэхнікум Багатыроў пачынае сістэматызіраваць свае веды ў галіне тэорыі кампазіцыі пад кіраваннем кампазітара Аладава. Затым ён удасканальвае сваё майстэрства на кампазітарскім аддзяленні кансерваторыі па класу прафесара Залатарова. У кансерваторыі яму прывілі зацікаўленасць да беларускай народнай творчасці. Гэта значна ўзбагаціла яго творчы вопыт. Плодатворны ўплыў беларускіх народных песень сказаўся на варыяцыях для фортэп'яна, скерцо для сімфанічнага аркестра, фортэп'янным трыо.

Цікавым творам з'яўляецца яго дыпломная работа — кантата «Сказ пра мядзведзіху» (тэкст Пушкіна) для хора, салістаў і сімфанічнага аркестра. У гэтай рэчы малады музыкант вырастае ў спелага кампазітара. Характэрнай рысай яго творчасці выяўляецца лірыка. У гэтай кантаце, пабудаванай на інтанацыі народных напеваў, лірычныя адценні былі найбольш адчувальны. Кантата багата своеасаблівым меладычным і гарманічным зместам. Кампазітар тонка зразумеў цікавую пушкінскую казку і здолеў увасобіць яе ў такую-ж цікавую музыкальную форму.

Ім-жа зроблен рад мастацка-каштоўных апрацовак беларускіх народных песень: «Палыночак», «Што-ж ты, саловушка», «У роўнае поле» і інш., напісана некалькі рамансаў на тэксты Лермантава, Пушкіна, Шэўчэнкі, Купалы.

Але ўся папярэдняя кампазітарская дзейнасць Багатырова была вялікай, карпатлівай падрыхтоўчай работай да стварэння оперы «У пушчах Палесся». Да напісання гэтай оперы натхніла яго выдатная аповесць Якуба Коласа «Дрыгва».

Опера «У пушчах Палесся» (лібрэта Е. Рамановіча) адлюстроўвае адзін з хвалюючых перыядаў жыцця беларускага народа —барацьбу партызанаў, вялікі народны рух за вызваленне Беларусі ад белапалякаў. Побач з сацыяльна-грамадскімі падзеямі паказаны і асабістыя сутычкі і перажыванні Андрэя, які кахае Аўгінню, выдадзеную замуж за кулака Васіля Бусыгу. Уся опера напісана ў духу народных песень.

Вобразы оперы музыкальна ярка выпісаны. Глыбока распрацаван вобраз беларускага партызана Тараса. Гэта мужны, волевы чалавек. У ім добра спалучаюцца дзве рысы—адказнасць за дзеянні партызанскага атрада і клопаты аб сыне, які трапіў у белапольскі палон. Дзве гэтыя лініі ў вобразе цесна пераплятаюцца між сабою і адлюстроўваюць сапраўды чалавечыя пачуцці Тараса. Удаўся кампазітару і вобраз Аўгінні. Цёплы, лірычны вобраз сялянскай дзяўчыны абрысаван выразна і рэльефна.

Партыя Саўкі цікава сваёй дваістасцю. У музыцы добра перададзена ўнутраная барацьба Саўкі. Разнастайнасць псіхалагічных адценняў гэтага вобраза пацягнула за сабою і разнастайнасць музыкальнай характарыстыкі.

Лірыка з'яўляецца адрозніваючай рысай оперы, якая на працягу ўсяго твора адцяняецца прыёмамі драматычнага кантрасту. У музычных адносінах найбольшай увагі заслугоўваюць арыі Андрэя, Аўгінні, казка, арыя дзеда Тараса і хор партызанаў у апошняй карціне.

Опера «У пушчах Палесся» як па зместу, так і па мастацкай вартасці з'яўляецца адным з лепшых музычных твораў Савецкай Беларусі. Багатыроў— малады кампазітар, які бліскуча пачаў свой творчы шлях і мае ўсе магчымасці таксама бліскуча прадаўжаць яго ў далейшым.

III.

Глеб Паўлавіч Глебаў, скромны і высокаадораны творчы работнік, упэўнена ішоў да вяршынь рэалістычнага акцёрскага майстэрства. За яго плячыма шматгадовы вопыт работы ў тэатры. І сёння цікава прыгадаць яго сцэнічную біяграфію.

Любоў да сцэны праявілася ў Глебава рана. Яшчэ ў маленстве ён праседжваў вечары на рэпетыцыях любіцельскага тэатральнага гуртка чыгуначнікаў, дзе іграў яго бацька— наглядчык чыгуначнага тэлеграфа. Тут атрымаў ён і першыя тэатральныя навыкі. Былі яны не вельмі дасканалымі, але ў 1921 годзе Глебаў рашыў усё-ж пайсці на прафесіянальную сцэну і прысвяціць сваё жыццё тэатру. Першы час ён раз'язджаў з рознымі драматычнымі калектывамі па гарадах і мястэчках Кіеўскай, Жытомірскай, Мікалаеўскай і іншых украінскіх губерній. Рэпертуар у гэтых вандроўных калектывах рускай драмы быў разнастайны—ад класікі да слязлівых меладрам.

Першы час Глебаў іграў эпізадычныя ролі, а потым, калі асвоіўся, пачаў выконваць і ролі сярэдняга плана. Калі ўсё ішло добра, дык яму іншы раз даручаліся і больш адказныя ролі. Але так было нядоўга. Вандроўны калектыў распадаўся і Глебаў паступаў у новы тэатр. Так паўтаралася з сезона ў сезон.

Толькі ў 1926 годзе закончылася пара блуканняў Глебава. Ён прыйшоў у Першы Дзяржаўны беларускі драматычны тэатр БССР. Гэта быў стацыянарны калектыў, у якім можна было пачаць сістэматычнае папаўненне свайго творчага багажу. Глебаву, як актору рускай драмы, спачатку нялёгка было асвоіцца з мовай і традыцыямі нацыянальнага тэатра. Аднак, ён з поспехам перамог гэтыя цяжкасці. У многім яму дапамог рэжысёр Е. А. Міровіч, які ўзначальваў тады мастацкае кіраўніцтва тэатрам. Ён і накіраваў маладога актора на сапраўды правільны шлях —шлях рэалістычнага мастацтва. Засваенню прынцыпаў рэалістычнага стылю і прысвяціў сябе Глебаў.

У пачатку ён не пагарджаў ніякай чорнай работай—прымаў удзел у масавых сцэнах, выконваў эпізадычныя ролі. І калі набыў вопыт, пачаў выконваць адказныя ролі.

Сваё камедыйнае дараванне Глебаў ярка раскрыў стварэннем вобразаў Гарпагона («Скупы» Мальера) і Тулягі («Хто смяецца апошнім» Крапівы). Вобраз скупога чалавека, які імкнецца да прагнай нажывы, не вылучаецца разнастайнасцю рысаў чалавечага характару. Тым не менш Глебаву ўдалося ўдыхнуць жыццё ў гэты персанаж, пазбегнуць аднастайнасці і схематычнасці, а гэта самае галоўнае, бо ў гэтым класічным творы французскі камедыёграф пачынае глыбей і выпуклей паказваць псіхалогію чалавека. Гэтыя зачаткі рэалістычнай камедыі добра зразумеў актор і добра паказаў іх у сваёй ролі.

Найбольшага поспеху дабіўся Глебаў у ролі Тулягі. Па свайму ідэйнаму зместу гэта фігура з'яўляецца адной з асноўных у спектаклі. Праз Тулягу высмейваецца баязлівасць, як перажытак мінулага. З другога боку, артыст ускрыў і станоўчыя якасці гэтага персанажу. Туляга—Глебаў становіцца выкрывальнікам ворагаў народа, перашкаджаючых будаваць сацыялізм. Гэты персанаж вырастае ў станоўчую дзеючую асобу. Актор дабіваецца гэтага тактоўна і паслядоўна.

Вельмі цікава праявіў свае здольнасці актор у вобразе Харкевіча («Пагібель воўка» Эд. Самуйлёнка). Фігура матёрага ворага народа, які маскіруецца пад лагоднага савецкага чалавека, паказана акцёрам мастацка пераканаўча. У гэтай ролі Глебаў скупы, але гранічна выразны і мастацка пранікнёны ў стварэнні цэльнага вобраза.

У асобе Глебава мы маем выдатнага майстра савецкага тэатральнага мастацтва.

***

Прысуджэнне Сталінскіх прэмій з'яўляецца ўзнагародай не толькі для лаўрэатаў, але ў іх асобе і для ўсіх работнікаў мастацтваў БССР. Гэта паказвае на вялікія клопаты партыі, ўрада і асабіста таварыша Сталіна аб навуцы, мастацтве, літаратуры. Разам з тым гэта з'яўляецца фактам росквіту нашай культуры, сацыялістычнай па зместу і нацыянальнай па форме.

Гэта ўзнагароджанне абавязвае ўсіх работнікаў сацыялістычнай культуры дабівацца новых поспехаў, працуючы на карысць і славу сацыялістычнай радзімы.

А. ЕСАКОЎ, Д. ЛУКАС.

Макар Паслядовіч

Неспакойны характар

Урывак з аповесці «Магістральны канал»

...Тым часам усё больш новыя і цікавыя падзеі разгортваліся не толькі ў Зялёным беразе, але і далёка за межамі раёна. У часе перапынку на абед калгаснікі з нецярплівасцю чакалі, калі вынырне з ельніку Воўчых логаваў знаёмая постаць лістаносца Міцькі Папка.

З кожным днём усё больш калгасаў і раёнаў рэспублікі, скончыўшы сяўбу, ішло ў наступленне на спрадвечную дрыгву. 20 мая 1940 года тры тысячы трыста калгасаў пачалі асушку На балотах Беларусі ў гэты дзень працавала шэсцьдзесят тры тысячы калгаснікаў!

А навіны сапраўды даганялі адна другую. Справа ў тым, што Паўлік Дэраш, не знайшоўшы сабе ў Зялёным беразе роўнага па сіле і спрыту, выклікаў на сацыялістычнае спаборніцтва знатнага грабара рэспублікі Пятра Брагінца. Выклік быў змешчан у многіх газетах і спярша здзівіў усіх калгаснікаў Зялёнага берага незвычайнай смеласцю. Пётр Брагінец, калгаснік сельскагаспадарчай арцелі «Чырвоная змена», працаваў, як і Паўлік Дэраш, на магістральным канале. Але тое, што ён рабіў за дзень, многім нават і не снілася. Сто дваццаць кубаметраў торфу выкідваў за дзень Пётр Брагінец на краі магістральнага! Сто дваццаць кубаметраў! Гэта выходзіла, што норма выпрацоўкі выконвалася больш як на тысячу процантаў!

Паўлік спярша быў ашаломлен Ён выкідваў семдзесят кубаметраў за дзень. I колькі трэба было для гэтага паспрачацца, паладзіцца, паўпрошваць Юстына Брашчыка, каваля, каб ён зрабіў спярша адзін «профіль» рыдлёўкі, потым другі, трэці... Колькі трэба было папрыглядацца да таго, як працуе самаўпэўнены Іван Сарока: падлавіць кожны яго рух, вывучыць усе павароты старога грабара. Потым, прышоўшы дахаты і дастаўшы з дзвовай этажэркі брашуркі пачынальнікаў стаханаўскага руху ў нашай краіне, вычытваць з іх пры святле лямпы тое новае, што дало гэтым людзям магчымасць зламаць старыя нормы. І Паўлік Дэраш дасягнуў многага, незвычайнага для Зялёнага берага, — перамог Івана Сароку, які за свой век перавярнуў не адну тысячу кубаметраў зямлі, якога да ўступлення ў калгас і нават яшчэ раней — да Кастрычніцкай рэвалюцыі — ставала ўсюды: і на сплаўных каналах агромністых лясных дач палескіх памешчыкаў, і на бяскрайным мар'інскім масіве. Семдзесят кубаметраў торфу стаў выварочваць за дзень Паўлік Дэраш. Яму здавалася, што гэта было мяжою, што больш можа выбраць за яго хіба толькі машына, землечарпалка, ці ненасытны коўш экскаватара. Ажно — на табе: знайшліся ў краіне людзі, якія ў дні гэтага ўсенароднага наступлення на дрыгву выкідвалі за дзень па сто дваццаць кубаметраў! Не па семдзесят, як ён, Паўлік Дэраш, а па сто дваццаць!

Народ—рабочыя, калгаснікі, інтэлігенцыя, — народ рэспублікі, на тэрыторыі якой каля пяці мільёнаў гектараў займаюць балоты, хацеў кожны дзень ведаць, кожны дзень чуць пра адваяваныя ад вады новыя ўраджайныя землі, пра новых герояў соцыялістычнай працы. І рэдакцыя цэнтральнай газеты паслала ў Любанскі раён свайго спецыяльнага карэспандэнта. І паведамленні пра барацьбу шасцідзесяцітысячнай арміі калгасных грабароў з дрыгвою чыталіся з такою-ж цікавасцю, як аператыўныя зводкі вярхоўнага ваеннага камандавання. І партрэты калгасных грабароў-стаханаўцаў сталі друкавацца ў газетах, як друкаваліся раней партрэты герояў барацьбы з польскімі панамі і фінскай белагвардзейшчынай.

Справа, пачатая адным калгасам, адным раёнам, разгарнулася ў вялікую дзяржаўнай важнасці справу, якой кіраваў Цэнтральны Камітэт партыі. Спрадвечную дрыгву, на якой раслі рэдкія, хваравітыя травінкі, гнілую балотную твань, у якой тапіліся і жывёла і людзі, патрэбна было ператварыць у багатыя квітнеючыя палеткі грукатам трактарных матораў напоўніць новыя далі.

Хлопцы на чале з Мечыкам к гэтаму часу ўжо лічылі сябе роўнапраўнымі будаўнікамі канала. Праўда, дарослыя яшчэ, як пішуць у кнігах, і на гарматны выстрал не падпускалі малых да рыдлёвак, але ў гэтых малых была не менш цікавая работа. Ім было даручана церабіць і спягваць у лаўжы балотныя кусты. Камандаваў гэтай справай Мечык. Ад ранку і да вечара бясконцай чарадою ўздымаліся ў бясхмарнае сіняе неба агромністыя клубы дыму. Балотная раўніна, на якой, як згледзіць вокам, варушыліся сотні і тысячы людзей, раўніна, на якой паблісквала жалеза і сталь рыдлёвак, нагадвала поле вялікай бітвы. Дым, што ўсплываў і ўсплываў над кустамі, яшчэ больш узмацняў гэта ўражанне. І вось у адзін такі дзень, незадоўга да перапынку на абед, Мечык ускліквуў, захоплены такім відовішчам:

— Яны адступаюць! Вы толькі паглядзіце!

— Хто яны? — пацікавіўся Генька, кідаючы на агонь бярэма тонкага, але жорсткага, як дрот, бярэзніку.

— Кусты адступаюць,— растлумачыў Мечык. — Учора такі гушчар тут быў, а сёння — чыстая паляна. Заўтра закончым гэту дзялянку і пойдзем далей.

Генька і астатнія хлопцы з вялікай павагай паглядзелі на вынікі сваёй работы Мечык, задаволены не менш за іх, сеў на купіну і прадаўжаў:

— Учора я чытаў у газетах, што ўжо многа тысяч людзей узяліся за балота, як і мы. Мусіць, і на другіх балотах робіцца сёння такое, як і на нашым. І недзе такія самыя хлопцы, як і мы, цягаюць у гэту хвіліну калючы хмызняк на агонь.

— Вось каб падняцца на самалёце і паглядзець! — прастадушна гукнуў Лёнька.

Мечык нічога не адказаў. Ён глядзеў у бок Лёнькі і не заўважаў яго. Мечык наогул не заўважаў у гэтую хвіліну сваіх сяброў. Такое бывае з чалавекам, калі ён заняты, захоплены нейкай важнай думкай. Хлопцы таксама павярнуліся ў той бок, куды быў скіраван позірк Мечыка.

— На той год гэтаю парою выйдзем мы на выган пад буслава гняздо і толькі ўспомнім, што тут некалі была дрыгва. Усюды і скрозь будзе зелянець кок-сагыз... — нарэшце, летуценна прамовіў Мечык.

— А вось і не. Канюшыну тут будзем сеяць, — запярэчыў Генька. — Я то гэта добра ведаю. Дзядзька Міхал сказаў, што цяпер для пасекі самае важнае канюшына.

— Мала што сказаў твой дзядзька Міхал! Можа, кавалі нашы захочуць яшчэ жалеза сеяць і каб яно расло, як расце збожжа. Нам цяпер патрэбна гума на пакрышкі для аўтамабіляў і самалётаў. А кок-сагыз на асушаным балоце лепш расце, як на простай зямлі.

— Гэта невядома...

— А вось і вядома! Пачытай, што пішуць у газетах. Некаторыя калгасы па сорак цэнтнераў з гектара ўжо збіраюць. І вось пабудуем мы тады на выгане цэлы гумавы камбінат. Чыгунка будзе праведзена аж да самага нашага калгаса.

—Ну, чыгунку можна правесці і так, без гумовага камбіната. Думаеш, на хлеб, на малако не патрэбна чыгунка? А калі мы асушым балота і засеем яго жытам, каноплямі, буракамі, канюшынай — тады чыгунка, будзь здароў, да самага Зялёнага берага пракладзецца!

Лёнька ўмяшаўся ў спрэчку і перапыніў Геньку ў той самы момант калі вялікі дух пярэчлівасці пачаў кіраваць Генькавым языком.

— Чыгунка! —ускліквуў Лёнька весела.—Добра. Я тады пайду вучыцца на машыніста!

Генька ўскіпеў:

— Сціхні ты, машыніст! Раней навучыся чытаць, як трэба... Машыніст такі знайшоўся!—і Генька загаварыў далей:— Дык вось не будуць тут сеяць кок-сагыз, як ты, Мечык, выдумаў, а пасеюць збожжа, канюшыну і ўсялякія травы. Калі вырасце многа корму, тады ў нас будзе не сто швіцаў на ферме, а можа, трыста, можа, і тысяча. І авечак, і свіней таксама пабольшае. Нават на трусоў пабудуем ферму,—голас у Генькі раптам паціхэў, стаў лагодным.—Ты ведаеш, трусы вельмі карысныя ў гаспадарцы...

Лёнька зноў не стрымаўся:

— А чые гэта карысныя трусы аб'елі пяць яблынек у Сарокаў? А-а? Чые?

Генька зрабіў выгляд, што не пачуў Лёнькавых ядавітых слоў, і прадаўжаў:

— Вялікую пабудуем тады трусагадоўчую ферму. На дзесяць тысяч штук. І ўсё шыншылы, усё шыншылы... Электрычнасць правядзём да клеткі. Прышоў на ферму, крупь за выключацель—і ўсё табе ўночы відно, як удзень Вось што тут будзе на той год!

Мечык ухапіўся з купіны. Вочы яго загарэліся. Ён павярнуўся да магістральнага канала, як-бы некага выглядаючы ў шумных натоўпах людзей, якія вылезлі наверх і цяпер ішлі на абед. Праз які момант хлопец крыкнуў:

— Хадзем да Захара Пятровіча. Хутчэй! — і кінуўся першы насустрач грабарам.

Хлопцы, яшчэ нічога не разумеючы, пабеглі за Мечыкам.

Старшыню калгаса яны знайшлі ў гурце людзей, якія сабраліся на ўчастку Паўліка Дэраша. Мяркуючы па тым, што тут пахаджалі і доўгі карэспандэнт Бас і нізенькі фотарэпарцёр Каган, малады грабар, відаць, зноў перакрыў свой мінулы рэкорд. Настаўнік Лысюк, відаць, нешта запісваў для чарговага нумара насценгазеты. Але ўвесь гэты гурт павярнуўся да Мечыка і яго сяброў, калі ўбачыў іх узрушаныя твары, калі пачуў за сваёй спіною іх гарачае, перарывістае дыханне.

Мечык засаромеўся і густа пачырванеў ад такой раптоўнай увагі. Дзесяткі вачэй дарослых уважліва паглядзелі на яго, чакаючы што ён скажа. Мечык няёмка пераміннуўся з нагі на нагу.

— Ну што, брыгадзір?—падыходзячы да Мечыка, прагаварыў Захар Пятровіч.— Ну што, брыгадзір, скажаш?

— Генька, будзь смялейшы,—падахвоціў Паўлік Дэраш.

І тут Мечык загаварыў:

—Дык-жа я не Генька! Колькі разоў я гаварыў, што я—Мечык... А Генька во гэты, што трусоў разводзіць.

— Правільна, гэта Мечык,—абазваўся Майсей Каган.— Я яго добра запамятаў тады...

— Мала што калі было,—яшчэ больш чырванеючы, адказаў Мечык.—І няўжо ты, Паўлік, не можаш запамятаць, што я Мечык?

— Ціха, ціха, я пажартаваў. Больш не буду. Дык што ты, Мечык, нам скажаш?

Мечык азірнуўся, нібы для таго, каб упэўніцца, ці стаяць за яго спіной сябры, і прагаварыў:

— Як узрывалі бабровую плаціну, мы знайшлі мораны дуб...

—Так, знайшлі,—пацвердзіў Лысюк, складаючы блок-нот і пхаючы яго ў кішэню.

— І тады мы пастанавілі прадаць гэты мораны дуб...

—... і пабудаваць калгасную электрастанцыю,—гукнуў з-за Мечыкавай спіны Генька.—Калгасную электрастанцыю.

— Як—электрастанцыю? —пазіраючы Мечыку проста ў вочы, запытаўся настаўнік.—Ты-ж, здаецца, хацеў купіць гідраплан? Правільна я кажу, рабяты?

Спярша Генька, а затым Лёнька і многія астатнія хлопцы пацвердзілі, што Мечык сапраўды прапанаваў купіць для калгаса гідраплан.

Мечык нахмурыўся.

— Гэта я пажартаваў. Як і Паўлік жартуе. Гідрапланы ў нас дарам даюць, калі патрэбна. А вось нам, піонерам, цікава ведаць, калі мы пачнем будаваць электрастанцыю за знойдзены клад?

— Ага, цікава,—высунуўся наперад і стаў побач з Мечыкам Генька.

Старшыня зняў з галавы сваю белую парусінавую шапку і стаў ганяць ёю паветра ў твар.

— Ух, горача як стала, хлопцы... Ну, што вам на гэта адказаць? Каб як найлепш вы зразумелі!.. Ведаеце, зямля, на якой вы знайшлі мораны дуб, каштоўны клад, належыць калгасу імя Сталіна. Вось. Цяпер, скажам, каб калгаснікі другога калгаса знайшлі на нашай тэрыторыі таксама што-небудзь каштоўнае? А-а? Аддалі-б мы гэта ім, ці скарысталі самі?

— Дык што?—ледзь не заплакаў Мечык.—Наш мораны дуб —не наш?

—Не наш, Мечык,—проста адказаў цяпер старшыня.—Як не шкада, але не наш.

— І ў нас не будзе электрастанцыі?— яшчэ больш аслаблым голасам запытаўся Мечык.

Міклуш, які моўчкі назіраў за гэтай сцэнай, Міклуш, які заўважыў, якое вялікае расчараванне агарнула Мечыка і яго сяброў, загаварыў:

— Не бяда, хлопцы, калі і так выйшла. Не скарыстаеце мораны дуб вы, дык скарыстае другі калгас. А гэта для дзяржавы ўсё адно. Але вы цяпер паставілі перад намі новую задачу і вам за гэта трэба толькі падзякаваць. Вялікую задачу! Аб ёй варта пагаварыць у Цэка... Я вельмі рад, што ў вас такі неспакойны характар...

Мечык, усё яшчэ недаверліва, зірнуў на Міклуша. Сакратар райкома партыі сказаў такія словы, відаць, для таго, каб хоць як суцешыць хлапцоў.

— Паглядзіце, таварышы, на магістральны, на гэтыя горы торфу. Чаму-б яго не выкарыстаць для калгасных электрастанцый? Таннае паліва, бадай дармовае і галоўнае—пад бокам! Паставіць толькі паравік, дынамамашыну...

— Правільна!—увесь загарэўся ад гэтай думкі Паўлік Дэраш.—Мы камсамольцы...

— Правільна!—кіўнуў галавою Захар Пятровіч.

— Гэта было-б някрэнна,—папраўляючы важна свае багатыя вусы, пацвердзіў Іван Сарока.—Што тут цікавей і даражэй за ўсё? А тое, што абмацаў на сцяне крупёлку, ці як тое там завуць, чыкнуў—і ўсё табе пасвятлела. На гарадскі манер. Во-ось, брат! І ўсё гэта з дрыгвы, з багны гэтай чортавай!.. Ды цяпераka нідзе не знойдзеш чалавека, які-б спакойна глядзеў на гэту справу...

Пятрусь Броўка

Колькі перадумана аб гэтым...

Колькі перадумана аб гэтым:
Свет непераходжанай лазы —
Летам
Камарыны піск, як плач дзіцяці,
Ад пакусаў сінія гузы,
Толькі грэбля,
Ні дарог, ні гаці.

Між багны падзолісты пагорак,
Невялікі, хоць бяры ў ахапку.
Гора!
Што ён дасць, ні зерня, ні саломы...
Ведзьмакі адтуль, у казках бабкі
Часта мне з'яўляліся малому.

Твань і твань...
Травіну ледзь знойдзеш.
Не заглядзіш часам, а жывёла
Дойдзе,
Скубане, пайшла ў бяздонь нябога...
Меў ты, скажам, два рагі ў стадоле,
А пасля застаўся без нічога.

Колькі сіл адзін не меў-бы волат,
Шчасця ён не мог
Ніколі зведаць.
Голад
Біў у шыбы заімшэлых хатак,
Горкі шлях у прадзеда і ў дзеда,
І майго пахмурлівы пачатак.

Толькі нам жыццё іншакшым стала.
Досыць нацярпеліся мы змалку.
Дбала
Ад балот зыбучых, год за годам,
Адбівалі з боем па кавалку...
А сягоння выйсці ўсім народам.

Папрацуем так, не знаўшы зморы,
Хто з рыдлёўкай,
Хто з пяром удала!
Скора —
Загудзіць вясновая пара, —
Лягуць скрозь празрыстыя каналы,
Гэта веліч дум правадыра.

Пройдзе час і зменіцца краіна.
Загамоняць дрэвы буйным ліцем...
Сына,
Унука здзівіць красаванне —
І што гэтым месцам, тут, калісьці,
Чалавек не мог знайсці прыстання.

20. III 1941.

А. Бялевіч

Мы канавы пусцім, правядзем

Дзе імшарнік з тонкім камарыным піскам,
Дзе і ў спёку летам гразка, слізка
І дзе жабы квакаюць, ды нізка
Туманы клубяцца на вадзе —
Мы канавы пусцім, правядзем.

І тады ні твані, а ні плесні, —
На балотах Пінскіх і Палескіх
У абдымку з сонцам будзем жыць,
Піць прыёмны водар медуніц.
Зашуміць пшаніца, зазвініць...

І на топкіх сцежках жураўліных,
Дзе жанкі збіралі журавіны —
Вырастуць чарэшні каля хат,
Гарбузы пярэстыя між град,
Схіліцца пад яблыкамі сад.

І ліпнёвым поўднем, у спякоту
Соладка запахнуць мёдам соты.
І абыйдзе пасеку пчаляр.
І агледзіць ён багаты дар.

І вясенні вырай жураўліны
Праляціць над роўнаю далінай:
— Дзе-ж нашы дарожкі, сцежкі дзе?
Ні балот, ні хмызнякоў нідзе.

Толькі звоняць спелыя загоны,
Б'юць у ногі нізкія паклоны.
А напеў рыдлёвачны гудзе;
— Мы канавы пусцім, правядзем!

І пад небам зорным, сонцам веснім
Не пазнаць радзімага Палесся.
А ў бары-бары, ці сінім лесе,
Аддаецца рэхам спеў, ідзе:
— Мы канавы пусцім, правядзем.

Мінск.

Канец аднаго разладу

НАРЫС

— Хочаце, сходзім на імшарыну,— сказаў мне раніцою Ігнат Качура, старшыня калгаса імя 17 верасня. — Там сёння пачынаецца раскарчоўка хмызнякоў. Прычым раскарчоўваем мы сумесна з кутнянцамі, а гэта ўжо само па сабе цікава, можна сказаць, нават небывалая рэч...

— Што-ж тут небывалага? — спытаўся я. — Два сумежных калгасы рашылі разам узяцца за асушку імшарыны. Нічога дзіўнага...

— Бачыце, — крыху замяўшыся, сказаў старшыня, — тут цэлая гісторыя. У вас, на ўсходзе, дружба паміж суседзямі даўно ўвайшла ў прывычку, а ў нас яе з усіх сіл імкнуліся разладзіць. Дык і гэта імшарына, пра якую я гавару, была прычынай доўгага разладу...

Што за разлад? — гэта не магло не зацікавіць. Пра калгас імя 17 верасня я чуў яшчэ ў абласным цэнтры. Калгас існаваў усяго паўтара года, але вызначаўся дружнай работай і важкім працаднём. Ён спаборнічаў з суседнім кутнянскім калгасам імя Сталіна. Там-жа у абласным цэнтры на нарадзе, я пазнаёміўся і са старшынямі абодвух калгасаў — Ігнатам Качурай і Васілём Грукам. Абодва яны і сваім нядаўнім лёсам сялян-беднякоў, і цяперашняй ажыўленасцю, і энергіяй былі падобны адзін на другога. З першага погляду здавалася, што іх даўно звязвала цесная дружба.

Нават калі я сам прыехаў у калгасы азнаёміцца са спаборніцтвам суседзяў і гутарыў з многімі калгаснікамі, ніхто з іх не абвергнуў майго пераканання. Вёскі Імшова і Кутна знаходзіліся за пяць кіламетраў адна ад другой. Звычайныя пінскія вёскі з непрыглядымі, падслепаватымі хацінамі. Наваколл—невялікія паляны, парэзаныя палоскамі, пералескі, хмызнякі, балоцістыя імшарыны, глуш. Агульны жабрацкі лёс мелі жыхары гэтых вёсак, за выключэннем пяці-шасці гаспадароў-багацеяў. Здавалася-б, гэты агульны лёс і павінен быў еднаць вёскі, збліжаць іх.

Але ў сапраўднасці было не так. Мы пайшлі з Ігнатам Качурай на імшарыну. Яшчэ не ўзышло сонца з-за дальніх хмызнякоў, але вёска ўжо абудзілася. Сінявятыя дымкі ўзвіваліся над хатамі. З ускраіны даносіўся стук сякер—гэта плотнікі выйшлі на дабудову новай аборы. У канцы вуліц віднелася выходзіўшая з вёскі досыць вялікая група мужчын. Убачыўшы іх, старшыня неяк асабліва ажывіўся. «Ідуць на балота», сказаў ён, і, магчыма, гэта яшчэ больш паштурхнула яго расказаць сваю гісторыю.

Вунь, за тым пералескам, знаходзіцца гэта імшарына. Каля сотні гектараў займае яна. Купіны, хмызнякі, азёркі. Якраз па ёй раней праходзіла граніца зямель вёскі Імшова, з аднаго боку, вёскі Кутна, з другога, і маёнтка пана Махнацкага з трэцяга. Пасярэдзіне імшарыну перасек невялікі, зарослы лапухамі ручаёк. Кожнай вясной і восенню ён набухае вадой, і суцэльнае мора залівае не толькі балота, але і палі, і нават частку імшоўскіх гародаў. А, між тым, чаго працей—асушыць-бы імшарыну, і кожная вёска атрымала-б, па меншай меры, на трыццаць—сорак гектараў дабротнай зямлі; гэта-ж цэлы скарб пры беззямеллі, якое панавала тут.

Але каму асушваць? Пан Махнацкі пра гэта і слухаць не хацеў, яму і так хапала зямлі. Кутнянцы-ж баяліся, што схіл з сярэдзіны ідзе на іх бок міма вёскі і, значыць, ім трэба пракладваць канаву далей, аж да суседняга балота. А к таму-ж да іх гародаў вада не даходзіць, а калі ад паводкі больш цярпяць імшоўцы, дык якая, нарэшце, ім, кутнянцам, справа да гэтага, хай імшоўцы стараюцца, як хочуць. Так і цягнулася справа нявырашанай цэлымі гадамі.

Тады аднойчы імшоўцы пайшлі на хітрасць. Ігнат Качура сабраў аднавяскоўцаў і яны дамовіліся самі пачаць пракладку канавы. Кутнянцам, маўляў, няма куды будзе падзецца, усёроўна вада пойдзе на іх бок, і яны прымуцца за работу. Калі скончыліся вясеннія работы на полі, імшоўцы выйшлі на балота. Гэта было ў чэрвені. Стаялі гарачыя, сонечныя дні, і на палосках за балотам пачынала красавацца жыта. Першы дзень працавалі дружна і спорна. Нічога нідзе не было відаць, толькі два панскія леснікі з дубальтоўкамі прайшлі міма і кінулі як-бы між іншым:

—Добрую справу задумалі, людзі. Але што скажуць на гэта кутнянцы?...

— Мы-ж і для іх працуем,—сказаў Ігнат Качура, — і нават для вашага пана, — дадаў ён.

Леснікі нічога не адказалі, але іх паяўленне выклікала некаторую трывогу.

Назаўтра, прышоўшы на імшарыну, імшоўцы ўбачылі нечаканы малюнак. Чалавек сорак кутнянскіх мужчын, узброіўшыся сякерамі і лапатамі, закапвалі пракладзеную ўчора канаву. Работа, відаць, ішла не горш, чым учора ў імшоўцаў, бо значная частка канавы была ўжо закладзена хмызнякамі і засыпана зямлёй. Цяжка было глядзець на дарэмна затрачаную работу. Рушыліся надзеі, якія здаваліся такімі радаснымі ў мінулы, такі-ж сонечны і яркі дзень.

— Браткі!—загаварыў Ігнат Качура,— што вы робіце? Гэтая-ж канава ў нашых агульных інтарэсах.

— Ведаем,—задорліва крыкнуў нейчы голас з групы кутнянцаў,—са сваіх гародаў гоніце бяду на нашы. Не дадзім!

— Не дадзім!—падтрымала яго некалькі галасоў.

— Ах, так?!—разлаваліся кутнянцы. —Прэч адгэтуль! Гэта наша зямля...

Нехта схапіў другога за грудзі. Нехта крыкнуў: «Што-ж гэта такое? Нашых ды біць? Даць ім, мужчыны, каб запомнілі!» У ход пайшлі спачатку кулакі і хварасціны, а потым і лапаты. У агульнай сумятні Ігнат Качура адчуў моцны ўдар у спіну і, агледзеўшыся, здзівіўся; гэта быў Васіль Грук. Ён ведаў яго—такі-ж гарапашнік, як і сам, і за што ён б'ецца—было незразумела. Узняўся крык і гам. Лаянкі і енкі абудзілі ўсю ваколіцу. Гул бойкі даляцеў да вёскі і адтуль рынуліся на балота, наўсцяж праз пасевы, жанчыны і дзеці.

З таго часу між імшоўцамі і кутнянцамі захоўвалася нейкая затоеная варожасць. Нават моладзь адной вёскі не хадзіла на вечарынкі ў другую А пяройдзе часам карова мяжу, дык адразу трапляе ў хлеў чужой вёскі, і завязваюцца з повада гэтага цэлыя перагаворы. Так і жылі ў варожасці яны да прыходу Чырвонай Арміі, да ўстанаўлення Совецкай улады.

Пакуль Ігнат Качура расказаў гэту гісторыю, мы дайшлі да імшарыны. Прадаўгаватая нізіна ляжала перад намі. Чарнелі купіны з-пад снегу, кранутага ўжо сакавіцкім надвор'ем. Нізкарослыя хмызнякі раслі над ручаём. Балота нічым не вылучалася ад іншых балот, якімі багат гэты край. Але ў гэта сакавіцкае ранне, пранізанае лёгкім марозам і першымі прадвясеннімі подыхамі ветру, імшарына жыла незвычайным жыццём.

Тут было людна, чуўся вясёлы говар, жарты і смех. Абодва калгасы рашылі ўзяцца яшчэ перад вясной за асушку імшарыны. Сярод калгаснікаў, занятых раскарчоўкай, быў і старшыня калгаса імя Сталіна Васіль Грук. Прыземісты, ён бясконца завіхаўся ў групах мужчын, паказваў ім месцы работы і напэўна дамовіўся ўжо з імі абагнаць ў рабоце імшоўцаў, бо, убачыўшы Ігната Качуру і ветліва прывітаўшыся з ім, ён перш за ўсё сказаў:

— Нашы хлопцы выклікаюць вас на спаборніцтва... Хто хутчэй выканае нормы...

— Спаборнічаць, дык спаборнічаць.— адказаў Качура, — толькі спачатку расставім людзей...

Абодва старшыні гутарылі па сяброўску, узгоднена. Ніхто з іх не ўспомніў пра мінулае. Магчыма, проста таму, што няёмка было ўспамінаць. Мінулае канула ў вечнасць. Яны гаварылі цяпер пра будучыню, пра перспектывы калгасаў-суседзяў, пра тое, як зашуміць на гэтай імшарыне пшаніца, як ажыве неўзабаве ўся гэта глухая мясцовасць, ператвораная калектыўнай працай у квітнеючы край.

ТАР. ХАДКЕВІЧ.

Пытанні рэпертуарнага плана

Пытанні рэпертуару ёсць пытанні палітычнага і творчага жыцця тэатра, ято дзейнасці. Што будзе пастаўлена ў новым годзе—цікавіць і хвалюе не толькі непасрэдных удзельнікаў спектакля: рэжысёра, актора, мастака, кампазітара, але і тэатральнага гледача.

Патрабаванні гледача ёсць патрабаванні часу. Глядач патрабуе ад тэатра пастаноўкі актуальных п'ес. Але ці азначае гэта, што актуальнай будзе толькі тая п'еса, якая трактуе падзеі нашай сучаснасці? Ясна, што не, хаця з практыкі вядома, што п'есы, напісаныя на матэрыяле нашых дзён, выклікаюць найбольшае рэагіраванне ў гледача. Успомнім спектаклі «Хто смяецца апошнім» К. Крапівы, «Пагібель воўка» Эд. Самуйлёнка і інш. Неаднолькавыя па свайму драматургічнаму майстэрству, гэтыя п'есы хвалююць нас вырашэннем вялікіх праблем. Актуальнымі лічым мы і п'есы, якія прысвечаны тэмам барацьбы народа за сваё вызваленне, тэмам рэвалюцыі і грамадзянскай вайны, розным этапам будаўніцтва соцыялізма. Выходзячы з гэтага, актуальнымі п'есамі трэба лічыць «Партызаны» К. Крапівы, «Браняпоезд» і «Пархоменка» Вс. Іванава, «Віцэ-адмірал Карнілаў» Сяргеева-Цэнскага. «Ромео і Джульетта» В. Шэкспіра. І адну з лепшых п'ес французскага драматурга В. Сарду «Фландрыя», напісаную ў 1869 годзе на аснове гістарычных падзей XVI стагоддзя ў Нідэрландах, мы таксама лічым актуальнай, глыбока хвалюючай сучаснага гледача, таму што ў ёй распрацаваны блізкія нашаму часу тэмы: барацьба народа супроць інтэрвентаў, бязмежная любоў і адданасць сваёй радзіме.

Але не толькі пытанні тэматыкі і яе актуальнасці вызначаюць метадалогію складання рэпертуару. Сярод прынцыповых пытанняў работы над рэпертуарам адказнае месца займае работа з драматургам па стварэнню арыгінальнай п'есы.

Многія схільны лічыць, што адсутнасць дастатковай колькасці арыгінальных п'ес з'яўляецца вынікам дрэннай работы тэатраў з драматургамі. Але для таго, каб тэатр пачаў работу над сцэнічнай распрацоўкай драматургічнага твора, трэба, каб у п'есе былі хаця-б асноўныя неабходныя падставы: значная тэма, ясна прадуманы сюжэт, актыўная дзея, арыгінальныя характары. Тэатр мог пачаць і давесці да поўных вынікаў работу над п'есамі «Гута» Р. Кобеца, «Бацькаўшчына» К. Чорнага, «Салавей» З. Бядулі, «Партызаны» К. Крапівы, «Кацярына Жарнасек» М. Клімковіча, «Пагібель воўка» Эд. Самуйлёнка, бо ў іх былі гэтыя падставы.

Але не над усякай п'есай можна і трэба працаваць. Неабходна, улічыўшы ўдзельную мастацкую вагу твора, ясна і без ваганняў адкрыць аўтару шчырую праўду, калі твор яго няўдалы. Нажаль, у нас існуе і такая практыка, калі імкнучыся закантрактаваць пабольш аўтараў, некаторыя тэатры пачынаюць з імі так-званую «работу», уключаць іх п'есы ў рэпертуарны план, а канчаецца сезон і мы не бачым новых спектакляў. І аўтары, і глядач у прэтэнзіі да тэатра.

Ясная і прынцыповая пастаноўка сваіх патрабаванняў перад пісьменнікам ёсць першы і асноўны этап у рабоце тэатра з драматургам над яго новай п'есай. Пытанні жанру, сцэнічнага майстэрства і г. д. ёсць пытанні агульнай мастацкай якасці твора. Чуласць, але і настойлівасць у рабоце з драматургам прынясе свае вынікі. Мы сёння можам з поўнай адказнасцю канстатаваць, што з дня ў дзень расце сцэнічны варыянт п'есы Кузьмы Чорнага «Ірынка», над якім аўтар працуе ў цесным супрацоўніцтве з тэатрам.

Вызначаючы творчы напрамак Дзяржаўнага ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга беларускага драматычнага тэатра, як тэатра вялікай соцыяльнай тэмы, моцных чалавечых страсцей, мы імкнёмся будаваць рэпертуар на п'есах, у поўнай меры блізкіх гэтаму напрамку, як «Партызаны», «Браняпоезд», «Фландрыя».

Лінія гераічных п'ес, уздымаючых патрыятычны дух народа, яго абароназдольнасць, павінна быць генеральнай лініяй рэпертуару.

У рэпертуары тэатра будуць мець месца таксама і лірычныя, псіхалагічныя п'есы, бытавыя драмы, вясёлыя камедыі, вадэвілі. Пытанні рознастайнасці жанру ёсць адна з важнейшых праблем рэпертуарнага плана. У Маскве, Ленінградзе, напрыклад, ёсць тэатры розных жанраў: тэатры драмы, тэатры камедыі. І ўсё-ж такі драматычныя тэатры ўключаюць у свой рэпертуар камедыі. Тым з большым правам павінен гэта рабіць наш тэатр, які мае ў сваім складзе вялікую групу добрых камедыйных актораў.

Складаючы рэпертуарны план, тэатр не можа не думаць аб планамернай загрузцы свайго творчага калектыва, аб росце сваіх кадраў рэжысёраў, актораў. Не ўлічваць гэтага нельга. Але дарэчы заўважыць, што ёсць тэатры, якія любяць бліснуць у рэпертуары якой-небудзь выдатнай класічнай п'есай незалежна ад таго, ці мае яна ў акторскім калектыве адпаведных выканаўцаў на асноўныя ролі, ці не.

Пастаноўка ў Дзяржаўным Мінскім беларускім драмтэатры трагедыі Шэкспіра «Ромео і Джульетта» стала магчымай толькі тады, калі на радзе папярэдніх, меншага творчага дыяпазону, але блізкіх па стылю работ вырас акторскі калектыў і тэатр змог па-сапраўднаму падыйсці да пастаноўкі вялікай рамантычнай трагедыі.

Складанне рэпертуарнага плана ўскладняецца яшчэ і неабходнасцю работы аднachасова над двума і нават трыма паралельнымі пастаноўкамі. Гэта значыць, што п'есы павінны быць так падабраны, каб творчы калектыў мог быць разбіт на самастойныя брыгады, якія-б маглі працаваць паралельна.

Мы, вядома, не вычарпалі ўсіх пытанняў, звязаных са складаннем рэпертуарнага плана тэатра, мы закранулі толькі найбольш важныя з іх, на нашу думку.

Добра складзены рэпертуарны план з'явіцца асновай нармальнай і плодатворнай дзейнасці тэатра. Рэпертуарны план не можа разглядацца, як раз назаўсёды дадзеная мёртвая схема, ён павінен быць гнуткім і ў выпадку неабходнасці тая ці іншая п'еса можа і павінна быць заменена. Але трэба строга абумоўліваць прычыны замены, каб унікнуць простай выпадковасці, рэжысёрскага самавольства і камерцыйнай кан'юнктурнасці. П'еса можа быць заменена толькі выходзячы з поўных палітычных задач, альбо калі на даную тэму з'явілася п'еса непараўнальна вышэйшай літаратурнай якасці. Лічым умесным сказаць, што наогул новая выдатна напісаная п'еса павінна быць своечасова пастаўлена нашымі дзяржаўнымі тэатрамі.

Мы, напрыклад, не разумеем такога становішча, што камедыя К. Крапівы «Хто смяецца апошнім», якая атрымала ўсесаюзную вядомасць, да гэтага часу не пастаўлена Дзяржаўным Віцебскім беларускім драматычным тэатрам. Віцебляне пазбаўлены чамусьці магчымасці бачыць гэты выдатны твор. Такая практыка ў іншых рэспубліках лічыцца немагчымай. «У стэпах Украіны» А. Карнейчука ідзе, напрыклад, ва ўсіх тэатрах УССР.

Рэпертуарны план Дзяржаўнага Мінскага беларускага драмтэатра прадугледжвае на 1941 год сем новых пастановак, з якіх адна ўжо здзейснена,—гэта «Фландрыя» В. Сарду, прэм'ера якой адбылася ў пачатку года. Зараз ідзе работа над пастаноўкай «Ірынкі» К. Чорнага — п'есы, якая трактуе тэму вызвалення народаў былой Заходняй Беларусі з-пад ярма польскага імперыялізма. Вялікія гістарычныя падзеі паказаны ў п'есе праз лёс і ўчынкі асноўных дзеючых асоб. П'еса вызначаецца глыбінёй чалавечых пачуццяў і характараў. Пачата работа над п'есай рускага драматурга А. Афінагенава «Машанька» («Красавік»). У гэтай п'есе аўтарам ставіцца праблема выхавання моладзі і яе ўзаемаадносін са старэйшым пакаленнем. У п'есе выведзен рад цікавых вобразаў — прафесар Акаемаў, Маша.

Паралельна з гэтымі двума спектаклямі рыхтуецца камедыя «У стэпах Украіны» А. Карнейчука, якая вельмі праўдзіва паказвае элементы новага, соцыялістычнага ў псіхалогіі і свядомасці нашых калгаснікаў. У п'есе шмат цікавых камедыйных сітуацый, яна насычана народным гумарам.

Наступнай пастаноўкай будзе «Ромео і Джульетта» В. Шэкспіра, да якой тэатр рыхтуецца ўжо даўно, правёўшы значную папярэднюю работу.

Лінію горкаўскіх п'ес павінна прадоўжыць адна з лепшых драм А. М. Горкага, хутчэй за ўсё «На дне».

Жадаючы стварыць спектакль, найбольш сугучны нашаму часу, тэатр будзе працаваць над вялікай эпапеяй 1812 года. Эпоха народнай барацьбы супроць напалеонаўскай інтэрвенцыі з'яўляецца асабліва цікавай для Беларусі, на палях якой адбывалася гэта гераічная барацьба. У п'есе В. Салаўёва «Фельдмаршал Кутузаў» вельмі ўдала паказан вобраз аднаго з слаўных рускіх палкаводцаў мінулага— фельдмаршала Кутузава.

П'есу на сучасную тэму піша для нашага тэатра драматург-ордэнаносец К. Крапіва. Пастаноўка яго п'есы павінна быць здзейснена на працягу ўжо гэтага года.

Уся работа тэатра ў 1941 годзе будзе праходзіць пад знакам падрыхтоўкі да 25-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэволюцыі.

Е. РАМАНОВІЧ.

5-годдзе Слуцкага тэатра

Акторы Слуцкага калгасна-соўгаснага тэатра ў ролях. Злева—арт. **К. Мамыкіна** ў ролі Лябёдкінай («Позднее свиданье» Астроўскага) і арт. **Т. Збароўская** ў ролі Таціяны («Разлом» Лаўрэнёва). Справа — арт. **М. Касач** у ролі Булычова («Егор Булычоў» Горкага) і арт. **А. Сціпанаў** у ролі Чарнавуса («Хто смяецца апошнім» Крапівы). У цэнтры — сцэна з спектакля «Не ўсё кату масляніца» Астроўскага. Кручкова — арт. **С. Салаўёва**, Агнія — арт. **С. Беленева**, Іпаліт—арт. **В. Коваль**.

Слуцкі калгасны тэатр

Вялікая і пачэсна роля калгасных тэатраў у справе комуністычнага выхавання працоўных. Гэтыя тэатры пранікаюць у самыя далёкія куткі абласцей, іх пастаноўкі ў калгасах, дамах соцкультуры, клубах, чытальнях ахопліваюць найбольш масавага і мала абслугоўваемага тэатрамі гледача.

У гэтым годзе наша грамадскасць будзе адзначаць 5-гадовы юбілей Слуцкага рускага калгасна-соўгаснага тэатра, аднаго з старэйшых калгасных тэатраў БССР. За пяць год сваёй работы гэты тэатр прайшоў цікавы шлях творчага і арганізацыйнага станаўлення, вырасцы ў здольны прафесіянальны калектыў.

Абслугоўваючы выдатнага гледача — перадавога калгасніка, калектыў тэатра ўлічвае яго вялікія культурныя патрабаванні, што спрыяла яму ў штодзённай творчай рабоце, у павышэнні свайго майстэрства і ідэйна-мастацкага ўзроўню выпускаемых спектакляў. Слуцкі калгасны тэатр ахвотна наведваецца працоўнымі раённых цэнтраў, калгасаў і мястэчак Мінскай вобласці. За прайшоўшы час тэатр абслужыў 550.000 гледачоў, паказаў звыш 1.200 спектакляў і канцэртаў. Толькі за 1940 год тэатрам абслужана 90.000 гледачоў і дадзена 200 спектакляў.

Тэатр вырас у моцную творчую адзінку, маючы ў сваім складзе рад здольных акцёраў, якія любяць свой тэатр, свайго гледача і актыўна садзейнічаюць росту тэатра. І. Каменская — адна з вядучых актрыс тэатра, у калгасных тэатрах працуе 10 год, на сцэне Слуцкага тэатра стварыла рад выдатных вобразаў: Вассы Жалезновай у аднайменнай п'есе Горкага, маці ў «Славе» Гусева, ігумені Меланіі ў «Егору Булычову» Горкага, Любові Яравой у аднайменнай п'есе Трэнёва. Тт. Г. Талалуеў, А. Верабей, В. Коваль прыйшлі з мастацкай самадзейнасці і выраслі ў прафесіянальных акцёраў. Тт. Мамыкіна, М. Касач, Т. Збароўская, А. Сціпанаў, А. Алашаеўскі, А. Аржанаў, Д. Прыдацька — акторы, якія доўгі час працавалі ў прафесіянальных тэатрах.

Маючы здольны калектыў, тэатр здолеў паставіць на сваёй сцэне рад выдатных твораў совецкай драматургіі і класікі: «Вассу Жалезнову» і «Егора Булычова» Горкага, «Разлом» Лаўрэнёва, «Хто смяецца апошнім» Крапівы, «Забаўны выпадак» Гальдоні, «Славу» Гусева, «Не ўсё кату масляніца» і «Жаніцьбу Бальзамінава» Астроўскага.

Апошняя работа Слуцкага калгаснага тэатра нагадна паказвае творчы рост калектыва. Прыкладам гэтага з'яўляецца спектакль «Хто смяецца апошнім» К. Крапівы. Спектакль не пазбаўлен недахопаў: вобраз сакратара парткома Левановіча ў выкананні акт. Рэпіна паказан непераканаўча, сухавата і дэкламацыйна. Не зусім удаліся вобразы цёці Каці і дворніка ў выкананні актораў Салаўёвай і Дзмітрыева. Але, не гледзячы на гэтыя недахопы, спектакль атрымаўся пераканаўчы і хваляючы. Яркія вобразы стварылі акторы Касач (Тулага), Мамыкіна (Зіна), Алашаеўскі (Гарлахвацкі), Сціпанаў (Чарнавус), Прыдацька (Анна Паўлаўна), Суворава (невядомая жанчына).

Другой пастаноўкай тэатра ў гэтым сезоне з'явіўся «Егор Булычоў» М. Горкага, які быў вялікай праверкай творчых магчымасцей калектыва і крапатлівага авалодвання ведамі. Акторы Сціпанаў (Булычоў), Талалуеў (Трубач), Каменская (Меланія), Суворава (Шура), Мамыкіна (Антаніна), Касач (Паўлін) і іншыя шмат папрацавалі і стварылі пераканаўчыя вобразы. І хоць не ўсе сцэны спектакля дадзены з дастатковай мастацкай сілай (сцэна з Трубачом, фінал п'есы), усё-ж спектакль атрымаўся добры.

У 1941 годзе тэатр выпусціць дзесяць прэм'ер. Зараз ідзе інтэнсіўная работа па выпуску спектакля «Любоў Яравая» К. Трэнёва. Цэнтральную ролю Яравой выконвае актрыса Каменская, ролю Яравога — Аржанаў. Ставіць спектакль мастацкі кіраўнік тэатра С. Тураў.

Наступнымі пастаноўкамі тэатра будуць: «Ірынка» К. Чорнага, «Васіліса Мелентьева» Астроўскага, «Вялікі ерэтык» Персонава і Дабражанскага, «Сёстры Фёдаравы» Назарава і Хордзіна, «Пагібель воўка» Самуйлёнка і інш. Будзе падрыхтавана таксама спецыяльная канцэртная праграма, куды ўвойдуць чэхаўскія вадэвілі.

За час сваёй работы тэатр пабываў амаль ва ўсіх раёнах Мінскай вобласці, не толькі паказваючы спектаклі і канцэрты, але і праводзячы вялікую культурна-масавую работу сярод працоўных. Кожны прыезд тэатра ў раён з'яўляецца святам для калгаснікаў.

Спецыфіка работы калгасных тэатраў вызначаецца ўмовамі іх работы, пастаянным перасоўваннем з раёна ў раён, з калгаса ў калгас на аўтамашынах у розныя поры года. Тэатру часта прыходзіцца працаваць у непрыстасаваных памяшканнях, прыходзіцца сустракацца і з адсутнасцю чуласці, увагі да патрэб тэатра (Мар'іна горка, Узда). Мінскі абласны выканаўчы камітэт абавязаў Слуцкі гарадскі совет стварыць усе ўмовы для работы свайго тэатра.

Выконваць вытворчы план, штодзённа працуючы над павышэннем ідэйна-мастацкага ўзроўню спектакляў, — вось задача работнікаў тэатра. Вырашэнне гэтай задачы павінна быць абумоўлена ўзмацненнем работы па палітычнаму выхаванню акцёраў, па ўзбраенню іх марксісцка-ленінскай тэорыяй, па павышэнню іх агульнакультурнага ўзроўню. І мясцовыя арганізацыі павінны аказаць тэатру ўсямерную дапамогу ў гэтым.

А. УХАНАЎ,
Нач. аддзела па справах мастацтваў пры Мінскім абласным выканаўчым камітэце.

Партыйнае жыццё

Творчая падрыхтоўка да 25-годдзя Вялікага Кастрычніка

18 сакавіка, на сваім чарговым сходзе, партыйная арганізацыя Саюза совецкіх пісьменнікаў БССР заслухала паведамленні комуністаў-пісьменнікаў аб іх планах сустрэчы 25-годдзя Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі. Пастаноўка гэтага пытання на сходзе сведчыць аб увазе партарганізацыі пісьменнікаў да пытанняў падрыхтоўкі сустрэчы вялікай даты ў гісторыі нашай радзімы натхнёнымі творамі пра веліч спраў гераічнага совецкага народа, пра соцыялістычны росквіт совецкай зямлі.

Драматург — лаўрэат Сталінскай прэміі Кандрат Крапіва пачынае работу над п'есай пра герояў-воінаў Чырвонай Арміі, пра магутнасць краіны соцыялізма. Ён мяркуе таксама напісаць і камедыю, якая пакажа сутычку новага са старым у быту совецкіх людзей. Пятрусь Броўка заканчвае лірычную камедыю на тэму з калгаснага жыцця. Яго творчы план да 25-годдзя Кастрычніка — напісанне драматургічнага твора аб совецкай жанчыне і паэмы пра Заходнюю Беларусь. Над творам аб маленстве і юнацтве Ф. Дзержынскага і п'есай на фальклорным матэрыяле будзе працаваць В. Вольскі. П'есу пра Кастрычнік на Беларусі мяркуе напісаць І. Гурскі. С. Гусеў скончыў другую частку аповесці «Шлях юнака» і пачынае работу над аповесцю пра мудрасць і сілу бальшэвіцкай партыі, вялікага совецкага народа, разграміўшых усе каварныя замыслы ворагаў. Паэму аб маладой патрыётцы нашай радзімы — совецкай дзяўчыне ставіць сабе задачай напісаць Эдзі Агняцвет. Кіносцэнарыст Л. Каповіч, які цяпер працуе над сцэнарыем аб совецкім міліцыянеру, у далейшым мяркуе пісаць камедыю з калгаснага жыцця, адлюстраваўшы ў ёй работы па асушцы балот. Закончыў лібрэта радыё-оперы пра Кастуся Каліноўскага і мае на мэце пачаць работу над п'есай аб грамадзянскай вайне — барацьбе за Мінск у 1920 годзе — Міхась Клімковіч. Кніга вершаў і паэма пра гераізм байцоў Чырвонай Арміі — у творчым плане Аркадзя Куляшова. Над новымі творамі для дзяцей будзе працаваць Міхась Лынькоў. Раман, што пакажа прамысловасць, рабочых, піша А. Стаховіч. Работу над нарысамі для зборніка аб гісторыі беларускага тэатра і кнігай пра народных артыстаў БССР пачаў М. Модэль.

Партыйная арганізацыя прыняла рашэнне сістэматычна знаёміцца з ажыццяўленнем комуністамі-пісьменнікамі сваіх творчых планаў і дапамагаць ім. На адкрытых сходах партарганізацыі будуць абмяркоўвацца новыя творы комуністаў. У красавіку будуць абмеркаваны творы В. Вольскага — п'еса «Несцерка», М. Клімковіча — лібрэта пра Кастуся Каліноўскага, у маі — П. Броўкі — лірычная камедыя «Заслужаная нагрвда».

На сходзе было абмеркавана і пытанне аб удзеле пісьменнікаў-комуністаў у рэалізацыі пастановы СНК СССР і ЦК ВКП(б) аб асушцы балот. Сход заклікаў пісьменнікаў да актыўнай работы па напісанню твораў у розных жанрах, адлюстроўваючы вялікі народны рух па ператварэнню балот у квітнеючыя калгасныя палі і сенажаці.

Заслухаўшы інфармацыю аб вучобе комуністаў ва універсітэце марксізма-ленінізма, сход прызнаў неабходным устанавіць ва універсітэце сістэматычнае правядзенне семінараў па тэмах гісторыі партыі.

А. Б.

Узорны духавы аркестр

У баявой падрыхтоўцы — штодзённай вучобе, жыцці, быту чырвонаармейца і камандзіра духавыя аркестры вайсковых часцей адыгрываюць велізарную ролю. Апрача службова-страявога рэпертуару, на абавязку капельмейстара і яго аркестра ляжыць падрыхтоўка канцэртна-мастацкай праграмы, дапамога мастацкай самадзейнасці чырвонаармейцаў, развучванне з запявaламі са строя новых чырвонаармейскіх песень.

Праваднікам усёй гэтай культуры і прыкладам работы для аркестраў часцей у ЗахАВА з'яўляецца Узорны акруговы аркестр.

Начальнік аркестра тав. Марэндзіч і інспектар аркестраў тав. Сеўскі паставілі сабе задачай стварэнне вялікай канцэртнай праграмы з лепшых твораў совецкай музыкі і рэпертуару рускай і заходняй класікі. Упартая, крапатлівая з дня ў дзень работа ўвянчалася поспехам. Чырвонаармейскай грамадскасці ў часцях Мінскага гарнізона некалькі разоў была прадэманстрыравана выдатная канцэртная праграма. У яе ўвайшлі лепшыя новыя песні аб наркому абароны таварышу Тімашэнку, новая песня Лебедзева-Кумача «Як лепш біць ворагаў» у музыкальнай апрацоўцы Чэрнецкага.

Аркестр не абмяжоўваецца праграмай строга канцэртнага плана, творамі Чайкоўскага, Мусаргскага, Ліста, Бетховена. На прынцыпе мастацкай самадзейнасці створан джазавы ансамбль, які падрыхтаваў вялікую праграму совецкіх абаронных песень, народных мелодый, лірычных твораў совецкіх кампазітараў.

У мэтах папулярызацыі мастацкіх якасцей аркестра і паказу яго дасягненняў шырокім чырвонаармейскім масам, Упраўленне палітпрапаганды акругі адправіла аркестр у гастрольную паездку па часцях ЗахАВА.

В. ГЛАЗЫРЫН.

Тэатр юнага гледача БССР паказаў свайму гледачу прэм'еру «Казкі» М. Святлова (пераклад Р. Лынькова). На здымку: арт. **В. Брайчэўская** ў ролі Вілена і арт. **С. Гурвіч** у ролі Шурыка. Фота С. Гуца.

Гимн ремесл

Тест Н. Асеева. *Музыка М. Иванова*

Tempo di Marcia

Мно-го на све-те про-фе-сий есть Мно-го за-ня-тий ре-месл тру-дов жизнь ско-ро-тать не боль-ша-я честь ес-ли о-на не оста-вит сле-дов Так по-ста-ра-ем-ся, чтоб росло ма-сте-ра ра-ду-ю-ще-е ре-мес-ло жизнь об-лег-ча-ю-ще-е ре-мес-ло мысль во-пло-ща-ю-ще-е ре-мес-ло

1) Много на свете
профессий есть;
много занятий,
ремесл, трудов...
Жизнь скоротать —
небольшая честь,
если она
не оставит следов.

Так постараемся ж,
чтоб росло
мастера радующее
ремесло.
жизнь облегчающее
ремесло.
мысль воплощающее
ремесло.

2) Форменной справою
заменены
сельские ватники
и зипуны;
из-под ресниц —
любопытства лучи:
лишь покажи только,
лишь научи!

Так постараемся ж... и т. д.

3) Плотники,
каменщики,
маляры, —
чтоб не пропасть нам
в снегах, в пыли, —
стены, от стужи
и от жары
нас охраняющие,
возвели.

Так постараемся ж... и т. д.

4) Каждое дело
душой любя, —
как бы оно
ни казалось мало, —
словно дитя
подними до себя;
глядь — и оно тебя
вверх
подняло!

Так постараемся ж... и т. д.

Увага. Тэкст «Гімна рамёслаў» Н. Асеева друкуецца ў скарочаным выглядзе, у якім ён палажан кампазітарам М. Івановым на музыку. Поўнасцю тэкст надрукаван у газеце «Праўда» ад 28 снежня 1940 года. Музыка напісана па ініцыятыве рэдакцыі «Літаратуры і мастацтва».

Кумір, пазбаўлены даспехаў

Быў час, калі тэатральныя афішы стракацелі імем Прыстлі. У дыскусіях і спрэчках некаторыя эстэтствуючыя крытыкі заклікалі вучыцца ў Прыстлі. І, як заўсёды бывае ў падобных выпадках, знайшліся людзі, якія з гатоўнасцю пачалі каментыраваць, паглыбляць і «растлумачваць» Прыстлі. На сцэну выцягваліся п'есы, якія хоць аддалена маглі-б нагадваць Прыстлі. Так з'явіўся «Патоп» Бергера, так з'явіліся іншыя падобныя творы.

Але совецкі глядач без захаплення сустрэў Прыстлі. Прыціхлі і прыстліянцтвуючыя эпігоны.

Аднак, прэтэнцыёзнае прыстліянцтва, яго разлагаючы ўплыў не прайшлі бясследна для нашых тэатраў і драматургаў. Знайшліся і свае пераймальнікі. Драматург І. Чэкін пад уплывам Прыстлі, а асабліва яго «Небяспечнага павароту», напісаў п'есу «Трэці чалавек», у якой у скажоным выглядзе паказаў совецкую сям'ю і совецкіх людзей. Другі драматург, Е. Пермяк, напісаў «Сярэбраную лыжку», героі якой, па замыслу аўтара, процістаўляліся героям «Небяспечнага павароту». Але, аказаўшыся ў палоне прыстлеўскай формы, механічна пераносячы яе на паказ нашай рэчаіснасці, аўтар стварыў пародыю на совецкіх людзей.

Так адпомсціла за сябе захапленне разлагаючым прыстліянцтвам!

Прыстліянцтва найбольш ярка і поўна выражана ў п'есе «Небяспечны паварот». Прыгадаем таму каротка змест гэтай п'есы.

...Ва ўтульнай кватэры маладых супругаў, Раберта і Фрэды Кэпленаў, сабраліся надвячоркам іх кампаньёны: Чарльз Стэнтон і Гардон Уайтхауз са сваёй маладой жонкай Бэцці, прыяцельніцай Олуэн Піл і пісьменніцай Мокрыдж. Гэткае цеснае і інтымнае кола людзей, якія любяць вечарамі слухаць радыё альбо танцаваць. Сабраліся яны і, вырашыўшы гаварыць праўду, рашыліся на небяспечны паварот.

І аказалася... чаго толькі не аказалася! Фрэда аказалася каханкай забітага Марціна, брата Раберта. Знешне закаханая пара—Гардон і Бэцці—у сапраўднасці ненавідзяць адзін другога. Бэцці—каханка Чарльза Стэнтона, а Гардон — проста спустошаны неўрастэнік. Олуэн—забойца Марціна, ды і сам Марцін, які слыне тут сумленным і шляхетным малым, аказаўся нягоднікам і распуснікам...

Прыстлі разумее, што гэтыя людзі ніколі не маглі гаварыць праўду і ніколі-б не рашыліся на гэтыя небяспечныя павароты! Рукою майстра ён паказвае толькі, што было-б, калі-б гэтыя людзі загаварылі адкрыта...

Звонку, здаецца, усё правільна і нават займальна. Магчыма, таму некаторыя рэжысёры і крытыкі паспяшылі абвясціць «Небяспечны паварот» п'есай, выкрываючай буржуазны свет, свет грошай і падзення чалавечай асобы.

А ў сапраўднасці? Цяжка перадаць пачуццё, якое нараджаецца пасля прачытання п'есы ці пасля прагляду яе са сцэны. «Небяспечны паварот» робіць прыгнятаючае і дэмаралізуючае ўражанне.

Чаму? Па-першае, таму, што п'еса напісана халоднай рукой стараннага наглядальніка, рукой чалавека з бясстрасным сэрцам. Тут справа не ў аб'ектывізме паказу рэчаіснасці. Далёка не так. У «Небяспечным павароце» няма героя, якога аўтар любіў-бы, пакутваў-бы яго думамі і горам. Няма тут і героя, якога аўтар ненавідзіць. Яны ўсе яму аднолькава абыякавы! А абыякавы таму, што аўтара ў п'есе не займае ні лёс чалавека, ні ўнутраны яго свет, ні яго будучае. Вось чаму, калі канчаеш чытаць п'есу ці праглядаць спектакль, у памяці застаюцца не людзі, не іх гора і пакуты, а толькі голыя факты. Між тым, спецыфічнасць таленту — перш за ўсё ў зацікаўленасці людзьмі, зацікаўленасці вялікай і страснай. Бо талент-жа і мяркуе нянавісць і любоў, **страсную нянавісць і страсную любоў,** якія робяць зрок мастака яснабачачым.

Прыгнятаючае ўражанне робіць «Небяспечны паварот» і тым, што ў цэнтры п'есы нічым не прыкрыты цынізм аўтара не ведае ні межаў, ні граніц. З якой падрабязнасцю паведамляе Прыстлі аб кожным кроку, аб кожнай прыгодзе Фрэды і Бэцці! З якой дакладнасцю расказваецца аб учынках распусніка Гардона!

Нарэшце, п'еса не збірае сілы гледача, не мабілізуе яго волю, а дэмаралізуе, расслабляе яго. Гэта таму, што ў п'есе пераважае нястрымны песімізм чалавека, які не бачыць выйсця, перспектывы, святла. Прыстлі не дае ніякага вырашэння закранутай праблемы. Усё чорна і агідна. Ды і людзі нейкія агідныя і нікчэмныя. Яны выклікаюць у нас толькі пачуццё агіды.

Чым-жа вабіць Прыстлі? Дасканалай, даведзенай да віртуознасці тэхнікай. Ён майстар вострага сюжэту і незвычайных сітуацый. У гэтым Прыстлі дасягнуў майстэрства.

Голая тэхніка—і толькі! У гэтым мы яшчэ раз пераканаліся, прагледзеўшы зусім нядаўна спектакль Брэсцкага абласнога рускага тэатра. Пастаноўшчыкі В. Марцьянава і В. Белакураў зрабілі ўсё, каб аблагародзіць п'есу. Спектакль вырашан з вялікім тактам, без залішняга псіхалагізіравання. Таму раскрываемыя ў ім злачынствы не душаць сваім цяжарам, хоць авантурнасць сюжэту часам яшчэ больш агаляецца.

У спектаклі шмат дасканалых па майстэрству мізансцэн. Прыгадаем хаця-б сцэну сутычкі ля каміна Раберта і Фрэды з-за падушкі, альбо сцэну апошняга акта, калі Бэцці (арт. В. Каншына) як скамянеўшая, з тварам лялькі, села на канапе і чакае чарговага выкрыцця. Дасканалая высокая фігура Раберта (арт. С. Лаўроў), які ў роспачы і безнадзейнасці мітусіцца па лесвіцы ў пошуках выйсця.

Вельмі цікавае выкананне ролі Фрэды ў арт. М. Стулавай. З першай сустрэчы Стулава пакарае гледача шчырасцю пачуццяў. Цяжка адарвацца ад пранікнёнага позірку гэтай разумнай жанчыны з жывым тварам, гарачым сэрцам. Стулава—не выключэнне ў спектаклі. Акторы з сапраўдным пачуццём меры раскрываюць сутнасць сваіх герояў. Гэткі і Стэнтон у выкананні артыста М. Штэйнберга. Да гэтага набліжаецца і выканавец ролі Гардона арт. Н. Костаў.

Выратаваць-жа п'есу калектыву ўсё-ж не ўдалося. Не ўдалося і не ўдасца! Ніякія эксперыменты не дапамогуць, бо заганы п'есы—невылечныя. Будзем-жа вітаць усякую спробу выкрыцця куміра (няхай і са спазненнем). Будзем-жа радавацца, што ў выніку гэтага выкрыцця Прыстлі пазбавіцца ўсіх сваіх даспехаў! Совецкі тэатр толькі выйграе ад гэтага.

С. ГЕРШЭНЗОН.

Першы спектакль

Драматычны гурток клуба беластоцкіх чыгуначнікаў паставіў п'есу «Без віны вінаватыя».

Арганізаваны два месяцы назад, гэты гурток паспеў ужо заваяваць увагу грамадскасці. Шмат любві, стараннняў і сіл уклалі гуртkоўцы ў пастаноўку камедыі Астроўскага. І вядома—гэта-ж іх першая праца, к таму-ж гурток—удзельнік усесаюзнага агляду тэатральнай самадзейнасці.

Стараннасць гуртkоўцаў дала свае вынікі. Першы іх спектакль, паказаны ў станцыйным клубе, адзначан поспехам, гурток вылучыўся сярод лепшых самадзейных тэатральных калектываў Беластока ўдумлівай, сур'ёзнай працай.

Арганізатар гуртка, яго мастацкі кіраўнік і пастаноўшчык «Без віны вінаватых» тав. Сотасаў паказаў у ролі Нязнамава акторскія здольнасці. Праўда, псіхалагічны рысунак вобраза Сотасава некалькі аднастайны: Нязнамаў у яго залішне грубаваты і азлоблены бунтар і пратэстант. Але ў выканаўца ёсць шмат лірычнага пачуцця, цеплыні і мяккасці, якія дапамогуць яму ў далейшым глыбей увайсці ў вобраз.

Выкананне тав. Сотасавым ролі Нязнамава падкупляе сваёй непасрэднасцю, усхваляванасцю. Са спачуваннем, з чалавечай прачуласцю імкнецца ён зразумець унутраныя супярэчнасці Нязнамава, пранікнуць у яго душу. Самае прыемнае ў гэтым імкненні выканаўца ў тым, што ён верыць свайму персанажу і пачуцці яго перадае як свае ўласныя, без лёгкай позы, без танных эфектаў. Гэта вельмі важна для самадзейнага калектыва, бо толькі праз выяўленне ўласных пачуццяў, праз шчырае ўнутранае парадненне з роляю ляжыць шлях творчага ўдасканалення. Гэтыя якасці тав. Сотасаў выхоўвае не толькі ў сабе, але і ў сваіх таварышах па гуртку.

З іншых выканаўцаў гэтага спектакля заслугоўваюць шчырай пахвалы т.т. Фамін у ролі правінцыяльнага актора Шмагі, Аман у ролі купца мецэната Дудукіна і Грашчанка ў ролі Мілаўзорава. Слабей у спектаклі жаночыя ролі, над якімі яшчэ трэба папрацаваць.

Першы спектакль беластоцкіх чыгуначнікаў паказаў, што малады калектыў правільна зразумеў сваю задачу.

Беласток. (Наш кар.).

Адказны рэдактар **І. Д. ГУРСКІ.**

У1734. Мінск, друкарня «Звязды». Газета «Літаратура і Мастацтва» выходзіць штотыднёва. Адрас рэдакцыі газеты: Мінск, Совецкая, 76, Дом пісьменніка. Тэлефон 25-394.